

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра іноземної філології і перекладу

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІНИ

АСПЕКТНИЙ ПЕРЕКЛАД АГРАРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОС «Бакалавр»

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 035 «Філологія»

Київ - 2016 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра іноземної філології і перекладу

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри
іноземної філології і перекладу
протокол № 12 від «11» травня 2016 р.

Завідувач кафедри

С. М. Амеліна

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АСПЕКТНИЙ ПЕРЕКЛАД АГРАРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ»

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 035 «Філологія»

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: к. філол. н., доц. Н.В. Ольховська

Київ - 2016 р.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Аспектний переклад аграрної літератури

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітньо-кваліфікаційний рівень	«Бакалавр»	
Напрямок підготовки	6.020303 «Філологія»	
Спеціальність		
Спеціалізація		
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова / вибіркова	
Загальна кількість годин	111	
Кількість кредитів ECTS	3,7	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за		
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	4	
Семестр	7-8	
Лекційні заняття	28 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	28 год.	год.
Лабораторні заняття	год.	год.
Самостійна робота	49 год.	год.
Індивідуальні завдання	год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Аспектний переклад аграрної літератури» полягає у тому, щоб закласти студентам теоретичні основи перекладу текстів з аграрної тематики та сформувати навички виконання їх адекватного перекладу.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Аспектний переклад аграрної літератури» є:

- ознайомити студентів з жанрово-стилістичними особливостями текстів аграрної тематики, встановити їх мовні маркери;
- встановити лексичну, морфологічну, синтаксичну своєрідність німецькомовної аграрної літератури;
- навчити подоланню перекладацьких труднощів, пов'язаних з лінгвальними факторами;
- проаналізувати труднощі передачі прагматичної специфіки оригіналу при

перекладі;

- виробити у студентів уміння виявляти структурні і тематичні матричні складові тексту аграрної тематики, що підлягають відтворенню при перекладі;
- коментувати доречність перекладацьких трансформацій.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- особливості дискурсу науково-технічного спілкування (аграрний аспект) в німецькій та українській мовах;
- основні принципи передачі в перекладі лексико-граматичних та жанрово-стилістичних особливостей матеріалів аграрної сфери;
- базові поняття та категорії лінгвістики тексту;
- рівні нагромадження та актуалізації інформації в тексті;
- прагматичні одиниці тексту як надфразової комунікативної одиниці;
- перекладацькі трансформації, що застосовуються при перекладі текстів аграрної тематики.

вміти :

- використовувати у перекладі засвоєні прийоми, способи трансформацій;
- передавати в перекладі стиль оригіналу, зробити лінгвістичний та перекладацький аналіз тексту;
- застосувати доречні семантичні трансформації при перекладі для збереження змісту тексту оригіналу.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Особливості перекладу аграрної літератури												
Тема 1. Дискурс науково-технічного спілкування (аграрний аспект), його класифікація та особливості.	12	4	4			4						
Тема 2. Лінгвальні	8	2	2			4						

маркери аграрного дискурсу. Лексичні маркери. Граматичні структури. Стилiстичний аспект.												
Тема 3. Безеквівалентні лексичні одиниці. Терміни та термінологієми.	8	2	2			4						
Тема 4. Словотвірні та семантичні неологізми	8	2	2			4						
Разом за змістовим модулем 1	36	10	10			16						
Змістовий модуль 2. Основні проблеми перекладу текстів аграрної тематики												
Тема 1. Лексичні, граматичні та жанрово-стилістичні проблеми перекладу текстів аграрної тематики	13	4	4			5						
Тема 2. Граматична характеристика текстів аграрної тематики.	8	2	2			4						
Тема 3. Безеквівалентні структури в аграрній літературі та проблеми їх перекладу	8	2	2			4						
Тема 4. Стилiстичний аспект перекладу текстів аграрної тематики	8	2	2			4						
Разом за змістовим модулем 2	37	10	10			17						
Змістовий модуль 3. Соціофункціональна характеристика аграрної літератури												
Тема 1. Відображення розвитку новітніх технологій	16	4	4			8						
Тема 2. Мовне відбиття науково-	16	4	4			8						

технічного прогресу в текстах аграрної тематики												
Разом за змістовим модулем 3	32	8	8			16						
Усього годин	105	28	28			49						

4. Теми семінарських занять

Теми семінарських занять: планом не передбачено

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1		
2		
...		

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Дискурс науково-технічного спілкування (аграрний аспект), його класифікація та особливості.	4
2	Лінгвальні маркери аграрного дискурсу. Лексичні маркери. Граматичні структури. Стилiстичний аспект.	2
3	Безеквівалентні лексичні одиниці. Терміни та термінологієми.	2
4	Словотвірні та семантичні неологізми	2
5	Лексичні, граматичні та жанрово-стилiстичні проблеми перекладу текстiв аграрної тематики	6
6	Граматична характеристика текстiв аграрної тематики.	10
7	Безеквівалентні структури в аграрній літературі та проблеми їх перекладу	10
8	Стилiстичний аспект перекладу текстiв аграрної тематики	8
9	Вiдображення розвитку новiтніх технологiй	4
10	Мовне вiдбиття науково-технічного прогресу в текстах аграрної тематики	4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Дискурс науково-технічного спілкування (аграрний аспект), його класифікація та особливості.	5
2	Лінгвальні маркери аграрного дискурсу. Лексичні маркери. Граматичні структури. Стилiстичний аспект.	5
3	Безеквівалентні лексичні одиниці. Терміни та термінологієми.	5
4	Словотвірні та семантичні неологізми	5
5	Лексичні, граматичні та жанрово-стилістичні проблеми перекладу текстів аграрної тематики	5
6	Граматична характеристика текстів аграрної тематики.	5
7	Безеквівалентні структури в аграрній літературі та проблеми їх перекладу	5
8	Стилiстичний аспект перекладу текстів аграрної тематики	5
9	Відображення розвитку новітніх технологій	5
10	Мовне відбиття науково-технічного прогресу в текстах аграрної тематики	4
	Разом	49

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Проаналізуйте роль перекладу на сучасному етапі.
2. У чому полягає специфіка аграрного перекладу як мовного посередництва?
3. Порівняйте діяльність перекладача аграрних та технічних текстів.
4. Які трансформації виділяє Я. Л. Рецкер?
5. Поясніть поняття описового перекладу.
6. Проаналізуйте жанрово-стилістичні різновиди перекладів.
7. Розтлумачте зміст понять синтаксичної, семантичної та прагматичної еквівалентності.

8. Проаналізуйте особливості прагматичної адаптації текстів перекладу.
9. Проаналізуйте способи перекладу текстів-артефактів, текстів-ментефактів, текстів «сірої зони».
10. У чому проявляється відмінність між перекладом та інтерпретацією?
11. Розтлумачте поняття лінгвоетнічного бар'єра.
12. Що розуміють під реаліями? Як передати значення реалії цільовою мовою?
13. Охарактеризуйте підходи до визначення фразеологізмів.
14. Опишіть способи перекладу фразеологічних висловів.
15. Що розуміють під реаліями? Як передати значення реалії цільовою мовою?
16. Поняття комунікативного значення тексту.
17. Чим відрізняються поняття «метатекст» і «прототекст».
18. Охарактеризуйте традиційну модель комунікативного процесу.
19. Проблема підготовки перекладачів-аграрників на сучасному етапі.
20. У чому полягають причини міжкультурних непорозумінь у перекладі?
21. Проаналізуйте складові перекладацької компетенції.
22. Обґрунтуйте причини появи аграрних термінів.

8. Методи навчання.

Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний (лекція, бесіда). Навчання здійснюється з використанням комунікативно зорієнтованої методики та інтегративного підходу, в рамках якого розвиваються всі види мовної та мовленнєвої компетенції студентів.

9. Форми контролю.

Усне опитування, тестовий контроль.

Навчальні досягнення студентів контролюються та оцінюються як під час поточної роботи над навчальним матеріалом, так і в кінці кожного модуля та семестру. Для контролю засвоєння навчального матеріалу у рамках аудиторної роботи проводиться усне опитування, перевіряється виконання домашнього завдання студентами, проводяться поточне тестування у вигляді перекладів, диктантів та словникових диктантів. Наприкінці кожного модуля проводяться модульні контрольні роботи.

10.Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається згідно положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 20.02.2015 р. протокол № 6 з табл. 1.

Оцінка національна	Оцінка ЄКТС	Визначення оцінки ЄКТС	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82 – 89
	C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74 – 81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64 – 73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 – 63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35 – 39
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01 – 34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **R дис** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації **R ат** (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **R нр** (до 70 балів): **R дис = R нр + R ат**.

11. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма дисципліни;
2. Конспект лекцій з дисципліни;
3. Комплекс контрольних робіт (ККР) для визначення залишкових знань з дисципліни, завдань для обов'язкових контрольних робіт;
4. Тестові завдання для підсумкового контролю знань студентів.
5. Навчальний посібник.

12.Рекомендована література

Основна:

1. Білозерська Л.П. Термінологія та переклад / Білозерська Л.П., Возненко Н.В., Радецька С.В.- Вінниця: Нова книга, 2006.
2. Брандес М.П. Стилистика немецкого языка. – М.,: Высшая школа, 1990.
3. Гильченко Н.Л. Практикум по переводу научных и публицистических текстов. – СПб: КАРО, 2008.
4. Кияк Т.Р., Науменко А.М., Огуй О.Д. Теорія і практика перекладу
5. (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
6. Кияк Т.Р. Теорія та практика перекладу. Вінниця: Нова Книга, 2010.
7. Стрелковский Г.М., Латышев Л.К. Научно-технический перевод. – М.: Просвещение, 1980. – 173 с.
8. Adamzik K. Textlinguistik. Eine einführende Darstellung. – Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 2004.
9. Brandes M.P. Übungen zur deutschen Stilistik. – М.: Высшая школа, 1990.
10. Stolze R. Übersetzungstheorien. Eine Einführung. – Gunter Narr Verlag, Tübingen, 2005.
11. Albrecht J. Übersetzung und Linguistik. – Gunter Narr Verlag, Tübingen, 2005.
12. Kautz U. Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens.–
13. München: Iudicium, 2002.
14. Sowinski B. Stilistik. – Stuttgart-Weimar: Metzler, 1999.
15. Sandig B. Textstilistik des Deutschen. – Berlin-New York: de Gruyter,
16. 2006.
17. Riesel E., Schendels E. Deutsche Stilistik. – М.: Высшая школа, 1975.

Додаткова:

1. Подолкова С.В. Реалізація комунікативності у текстах технічної реклами і анотації науково-експериментальних статей // Вісник ХНУ ім. В.Н.Каразіна. - № 536 – Харків: Константа, 2001. – С. 145-152.
2. Хоменко Л.О., Штрюбель Г. Німецько-англо-російський словник з економіки. – Вінниця: Нова книга, 2005.
3. Neubert A. Translation und Texttheorie. – Tübingen: Gunter Narr, 1983.
4. Nord Ch. Textanalyse und Übersetzen. Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse. – Heidelberg: Groos, 1995.
5. Reiss K. Grundfragen der Übersetzungswissenschaft. – Wien: WUV
6. Universitätsverlag, 2000. – 132 S.
7. Rothkegel, A., Sandig, B. Text – Textsorten – Semantik. – Hamburg: 1984. 7. Weinrich, H. Textgrammatik der deutschen Sprache. Mannheim, Leipzig, Zürich, Wien: Dudenverlag, 1993. – 1111 S.

13.Інформаційні ресурси

<http://filolog.pl.ua/mater-ali-dlya-student-v/stor-ya-n-metsko-movi-lekts.html>
www.libreriauniversitaria.it/deutsche-sprach
www.linse.uni-due.de/.../sprachgeschichte/
www.wissen.de/.../grundzuege-der-entwickl.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«АСПЕКТНИЙ ПЕРЕКЛАД АГРАРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ»

Напрямок підготовки: 6.020303 «Філологія»

Лекція 1

Тема: Дискурс науково-технічного спілкування, його класифікація та особливості.

Мета викладання навчальної дисципліни «Аспектний переклад аграрної літератури» полягає у тому, щоб сформувані теоретичні основи перекладу текстів з аграрної тематики та навички виконання їх адекватного перекладу.

Лекційний курс охоплює питання стосовно теоретичних та методологічних аспектів перекладу, ролі вихідного тексту в перекладацькому процесі, місця в ньому теорії мовного знака та його значення, розмежування понять «інтерпретація» та «переклад», порушує проблеми врахування лінгвокомунікативних особливостей вихідних одиниць у перекладі, еквівалентності / безеквівалентності, відповідності, нормативності, лінгвостічних чинників передачі явищ цільовою мовою. Матеріал занять присвячується особливостям перекладу текстів різних жанрів та стилів, професійних підмов у межах галузевих культур, розгляду перекладного художнього твору як засобу міжкультурної комунікації, питанням методики викладання перекладу.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Аспектний переклад аграрної літератури» є:

- ознайомлення з жанрово-стилістичними особливостями текстів аграрної тематики;
- - подолати перекладацькі труднощі, пов'язані з лінгвальними факторами;
- проаналізувати труднощі передачі прагматичної специфіки оригіналу при перекладі;
- виробити у студентів уміння виявляти структурні і тематичні матричні складові тексту аграрної тематики, що підлягають відтворенню при перекладі;
- коментувати доречність перекладацьких трансформацій.

Сьогодні, у період стрімкого розвитку науки і техніки, спостерігається гостра потреба у передачі великої кількості фахової інформації з інших мов, а, отже, й у дослідженнях прийомів перекладу граматичних явищ науково-технічної літератури українською мовою. Під час перекладу німецьких науково-технічних текстів українською мовою виникають труднощі, пов'язані із значними розбіжностями у будові обох мов (О.Д. Огуй). Вирішальним під час перекладу є врахування *жанрових особливостей* (Г.М. Стрелковський, Л.К. Латишев) та знаходження відповідників у цільовій мові (Б.Г. Герман, О.С. Троянська).

Системний аналіз перекладацької практики дозволяє показати єдину типологію перекладів. Згідно із жанрово-стилістичною характеристикою матеріалу та жанрової належності виділяють такі типи перекладів:

- **науково-технічний переклад** (переклад науково-технічних текстів та документації). До цього типу відносять тексти наукових статей, технічних описів, документів (паспорта, права водія, свідоцтв про народження, постанов, договорів і т. п.). Науково-технічний текст відрізняється від інших текстів великим арсеналом допоміжних знакових систем (схем, креслень), логічністю, об'єктивністю та компактністю викладу. Такий текст призначений спеціалісту в певній сфері. Їх потрібно писати згідно із чіткими правилами, й у різних авторів, що пишуть на одну й ту саму тему, ми бачимо не лише одні й ті самі синтаксичні й морфологічні структури, а й однакові мовленнєві звороти, один стиль. Розбіжності є лише в частотності вживання деяких слів і виразів та складності викладу.

Домінантність перекладу, що забезпечує інваріантність тексту, – це терміни, загальнонаукова лексика, дієслівні форми теперішнього часу, пасивні дієслівні конструкції, складні слова, скорочення, цифри, формули. схеми тощо. Домінантами перекладу текстів документації є мовні засоби канцелярського різновиду писемної літературної мови: канцелярські кліше, складний синтаксис, форми теперішнього часу, юридичні терміни. Переважають однозначні еквіваленти та однозначні трансформації. Джерело та реципієнт цих текстів – фактично адміністративні органи, яким документи потрібні для підтвердження прав та повноважень відповідних осіб;

- **суспільно-політичний переклад** (переклад суспільно-політичних текстів).

Важливою проблемою є засвоєння лексики сфери побутового життя, до яких належить значення основних понять політики, культури, економіки, науки, соціального забезпечення, екології тощо. До цього ж можна додати назви організацій та установ у повному та скороченому варіантах та їхні загальноприйняті відповідності на мові перекладу. Особливу увагу потрібно приділити таким клішованим зворотам мови, як «криза довіри», «непоборні перепони», «сезон у розпалі» і т. п.;

- **художній переклад** (переклад художніх текстів).

Переклад художній, як і технічний, базується на комбінованому використанні прямих міжмовних трансформацій та денотативному переході (інтерпретації). Головна розбіжність між перекладом художнім та перекладом науково-технічної літератури полягає в тому, що під час перекладу художньої літератури поряд із предметним мовним тезаурусом є «тезаурус автора, перекладача, читача». Згідно з цим завдання технічного перекладача полягає в тому, щоб передати факт, а у перекладача художнього – не лише передати зміст, а й зуміти передати образ. У художньому тексті часто персонажі говорять, і тому потрібно вирішити швидше не перекладацьке, а акторське завдання – знайти прототипи героїв та спробувати імітувати манеру їхньої розмови;

- **військовий переклад** (переклад тексту військової тематики);
- **побутовий переклад** (переклад текстів розмовно-побутового характеру);

юридичний переклад (переклад текстів юридичного характеру). Юридичний текст має риси схожості як із науковим текстом, так і з текстом інструкції, та виконує пізнавальну, приписувальну функцію (закони, договори, конвенції міжнародних прав і т. п.). Під час перекладу домінуючими ознаками є ті, що передають когнітивну інформацію з інтенцією наказу та емоційний відтінок.

Виникають граматичні труднощі, з якими найчастіше зустрічається перекладач науково-технічної літератури, здійснимо їх докладний перекладознавчий аналіз і встановимо закономірності та особливості застосування прийомів передачі складних граматичних явищ у німецько-українському перекладі.

Правила перекладу

1. Найбільші труднощі перекладу німецької науково-технічної літератури українською мовою зумовлені впливом німецького розмовного мовлення на підмову науки і техніки, необхідністю передачі засобів економії у вихідному тексті, відмінностями у часі та характері та стандартизацією характерних рис підмови науки і техніки в німецькій і українській мовах. Міграція елементів мовлення із розмовного стилю до науково-технічного бере свій початок у післявоєнні часи і значно інтенсифікувалася в останні п'ять років, а взаємодія зазначених стилів української мови триває лише близько п'ятнадцяти. Останнє зумовлене тим, що норми німецької науково-технічної підмови є менш жорсткими, ніж норми відповідної української підмови.

2. Еліптизація німецької науково-технічної підмови відрізняється від еліптизації розмовного мовлення своєю спрямованістю і прийомами передачі українською мовою. Науково-технічні еліпси вимагають конкретизації шляхом уточнення або компенсації у тексті перекладу з метою запобігання втрати змісту і уникнення неоднозначного тлумачення. Розмовний стиль дозволяє варіативність та вибір більш або менш вдалого відповідника під час перекладу у той час, коли адекватність науково-технічного відповідника, що має бути переданою у перекладі, є чітко регламентованою вже у тексті оригіналу.

3. За вилучення іменника при повторах або уточненнях у німецькому науково - технічному тексті можливі два прийоми перекладу: а) збереження структури сполучень німецької мови; б) повтор іменника на зразок «прикметник + іменник», «іменник + прикметник». За вилучення іменника зі складу іменного складного присудка німецького речення, у випадку наявності при ньому означення у відмінюваній формі можливим стає переклад «є одним із...»

4. Якщо у німецькому реченні порушене правило граматики, коли дієприкметникові

звороти з Partizip I чи Partizip II починаються з присудкової групи, а сам Partizip II замикає зворот, він розташований на його початку, що характерно для сучасної німецької підмови науки і техніки, то такий дієприкметник перекладається українською мовою іменником.

5. Якщо у головному і підрядному реченнях підмети однакові, то причинно - наслідковий зв'язок може бути виражений відокремленим дієприкметниковим зворотом із вилученням сполучника і підмета, вираженого особовим займенником, а також шляхом заміни присудка дієприкметником або прикметником, тоді переклад починається із вилученого сполучника. Особовий займенник у ролі замітника підмета, що вилучається, у реченні оригіналу стоїть саме у підрядному реченні, а в українському перекладі - у головному.

6. За умови ідентичності підметів у головному та підрядному реченнях німецької мови, що може вводитися за допомогою сполучників “als, wenn, während, in dem, nach dem, kaum”, підрядне речення обставини може передаватися українською мовою у вигляді поширеного дієприкметникового звороту шляхом вилучення сполучника і підмета, вираженого особовим займенником та заміни особової форми дієслова дієприкметником. З метою економії в українському перекладі застосовуються конструкції “прийменник + іменник” або “прислівник + іменник”.

Під час перекладу необхідно враховувати вид матеріалу, що перекладається, тому що те, що є прийнятним для спеціального тексту, є водночас неможливим для науково-популярного.

Необхідно мати на увазі, що поняття наукового тексту аграрної галузі науки або техніки не є чимось єдиним, а поділяється на низку різновидів. Загальною рисою для всіх цих різновидів є наявність аграрних термінів, а відмінною - морфологічне та синтаксичне оформлення тексту. З цієї точки зору слід розрізняти текст загальної енциклопедії, текст науково-технічного довідника, текст підручника, який значною мірою збігається за стилем з текстом енциклопедії чи довідника.

Розглядаючи приклади комплексних трансформацій, не можна не погодитися з В.І. Карабаном у тому, що поділ труднощів перекладу на граматичні та лексичні є досить умовний, бо у кожній мові граматичні труднощі тісно пов'язані з лексичними і спосіб передачі у перекладі граматичних форм і конструкцій нерідко залежить від їх лексичного наповнення. Однак, звичайно, існують і загальні закономірні відповідники граматичних форм і конструкцій оригіналу та перекладу.

До граматичних особливостей, що впливають на морфологічно-категорійні трансформації під час перекладу науково-технічних текстів аграрної тематики, відносяться такі (Михайленко В.В., О.Д. Огуй):

а) розбіжності у будові мови як наборі певних граматичних категорій та форм: німецькі артиклі, наприклад, як категорія означеності/неозначеності, що визначають новизну інформації, невідомі українській мові;

б) різний обсяг змісту подібних конструкцій;

в) відмінні функціональні характеристики, наприклад, різні форми однини та множини;

г) відмінне частотне навантаження активного та пасивного стану, дійсного та мовного способів, інфінітивних конструкцій тощо;

д) різнотипність вираження “формального” підмета та додатка „man“, „es“, неможливих у структурі українського речення; (використання лексичних засобів для вираження граматичних категорій, коли при використанні німецького плюсквамперфекта в українському реченні з'являються “раніше, перед тим, до того”;

е) відмінна сполучуваність слів тощо.

Головним критерієм, що відрізняє один жанр науково-технічної літератури від іншого є функціональне призначення тексту. Саме вона і визначає відбір конкретних мовних засобів для певного виду тексту. Їх перевага або відсутність є зовнішньою характеристикою кожного конкретного жанру. Знання цих особливостей допомагає перекладачеві під час створення

трансляту, оскільки обмежує вибір відповідних мовних засобів.

До кількісних відмінних рис німецькомовної науково-технічної літератури належать:

1) підвищена частотність вживання поширеного означення, пасивної конструкції, конструкцій “sein + zu + Infinitiv” та „lassen + ich + Infinitiv“, деяких прийменників, вказівних займенників (у тому числі й у ролі замітника іменника), генетива, практично цілковите зникнення питальних, спонукальних, неповних речень, відсутність наказового способу, 2-ої особи і ввічливої форми дієслів і відповідних особових і присвійних займенників, еліптизація підрядних речень з метою досягнення мовної економії, підвищена частотність вживання деяких граматичних категорій, наприклад, акузатива, перфекта, сполучень з модальним дієсловом wollen, предикативного означення типу “sehen, hören, fühlen + Infinitiv” тощо;

2) збільшення лінійного розміру деяких синтаксичних категорій (поширеного означення і групи іменника в цілому, предикативного означення, речень в цілому). Такі зміни зумовлені як завданнями стилю наукової підмови, так і письмовим характером останнього. До якісних характерних рис німецької мови науки і техніки належать: об'єднання та абстрагування значень, наприклад, сполучення з дієсловом wollen, sein та haben + zu + Infinitiv тощо.

Тут спостерігається часте вживання граматичних конструкцій з пасивним значенням, субстантивованих інфінітивів, віддієслівних іменників, що означають процес, прикметників на -lich, -isch, -ig, -bar, кількісних числівників для називання величин вимірювання і пов'язане з цим вживання прийменника von для позначення приналежності. Відбір також здійснювався з урахуванням протиставлення двох тенденцій в німецькому науково-технічному мовленні: 1) пошук оптимального варіанту вираження, що вдало відповідає завданням форми викладу і змісту стилю наукової мови та 2) прагнення авторів текстів до досягнення “краси” і повного виявлення стильових ознак, різноманітності форм вираження завдяки залученню граматичних синонімів тощо.

Граматичні відповідники між мовами з різними граматичними будовами у більшості випадків є лише функціональними і залежать від чинників, що можуть постійно змінюватися. Але навіть тоді, коли, наприклад, знайдено оптимальну структуру речення у перекладі з урахуванням усіх чинників, то виникає важлива проблема вибору найвдалішого порядку слів у реченні. Під час перекладу українською мовою це найчастіше стилістична проблема, що потребує ретельного розгляду як у стилістичному, так і в екстралінгвістичному планах.

Граматичні трансформації полягають у перетворенні структури речення в процесі перекладу залежно від норм мови перекладу. Трансформація може бути повною або частковою залежно від того, чи змінюється структура речення повністю або частково. Якщо заміні підлягають головні члени речення, то відбувається повна трансформація, якщо ж лише другорядні, то - часткова. Окрім членів речення можуть змінюватися і частини мови. Синтаксичні та морфологічні трансформації можуть відбуватися й одночасно.

Розглядаючи **“Морфологічні проблеми перекладу німецької науково-технічної літератури (аграрний аспект)”** розглядаються особливості перекладу деяких німецьких іменників множини; іменника, заміненого вказівним займенником; Partizip II у дієприкметникових зворотах у науково-технічних текстах; висвітлено труднощі перекладу дієприкметникового звороту у самостійному реченні з простим присудком, дієприкметникового звороту у самостійних реченнях з простим присудком у складних часових формах, зі складним дієслівним та складеним іменним присудком, дієприкметникового звороту у складнопідрядних реченнях та інфінітивних зворотах, з'ясовано проблеми перекладу прикметників на -lich, -isch, -ig, -bar та особливості перекладу займенникових прислівників hierzu, hierbei, hierfuer, daher, dadurch, dabei.

Значні **труднощі** під час перекладу німецьких науково-технічних текстів українською мовою можуть виникнути під час перекладу багатозначних граматичних форм і багатозначних службових слів. Для їх адекватної передачі необхідно враховувати низку чинників, які допомагають визначити граматичну функцію слова і правильно перекласти

його українською мовою. Особливо це стосується перекладу таких слів, як “damit” (сурядний сполучник, підрядний сполучник, займенниковий прислівник); “als” (сполучник самостійний, частина ряду парних і складних сполучників, вживання після порівняльного ступеню прикметників та прислівників), займенник “es” (особовий, безособовий, вставне слово); “der” (артикль, відносний займенник, вказівний займенник - заміник); “haben, sein” (самостійні дієслова, допоміжні дієслова, дієслова з модальним значенням) тощо.

Якщо у німецькому тексті йдеться про ступені чи види певного фізичного стану, то іменник, що позначає цей стан, вживається зазвичай у множині. Перекладачеві важливо з'ясувати, які саме ступені чи різновиди мав на увазі автор, і тільки після того починати переклад, адже відомо, що саме такі поняття передаються українською мовою за допомогою іменників в однині.

При перекладі німецьких дієприкметникових зворотів слід мати на увазі, що, як і звороти з Partizip I, звороти з Partizip II найчастіше починаються з присудкової групи, а сам Partizip II замикає зворот, проте, можливе іноді й початкове розташування Partizip II.

Більшою неоднозначністю відрізняється семантика дериватів на “-ig”. Вони утворюються як від субстантивної основи, наприклад, farbig illustrieren (“ілюструвати у кольорах”), так і від іменних словосполучень, наприклад, hochgradig diskriminierend - “сильно дискримінуючи”. Хоча прикметники на “-ig” за своєю семантикою дещо віддалені від утворень на “-lieh” та “-isch”, для них також характерною є тенденція вживання прикметника в адвербіальній функції, що саме зараз формується у синтаксисі німецької мови. При цьому, саме тут, у прикметниках, що походять від словосполучень, особливо помітна економність прикметника-прислівника, який конденсує в собі значення еквівалентного словосполучення (наприклад: hochgradig = in hohem Grade “значною мірою”), під час перекладу яких досить рідко вдається досягти мовної економії, тоді як в прикметниках-прислівниках на “-lieh” та “-isch” сконденсовані словосполучення не експліковані, наприклад, botanisch arbeiten - arbeiten als Botaniker “працювати у сфері ботаніки”, die Daten tabellarisch geordnet zusammenstellen - in Form einer Tabelle “збирати дані у вигляді таблиці”.

Для наукової і технічної літератури характерною є орієнтація на книжково-писемні елементи з переважанням складних (складносурядних і складнопідрядних) речень і майже повна відсутність фразеологічних одиниць стилю усного мовлення. Для синтаксису цієї літератури характерною є повноскладність речень, і лише у деяких, більш спеціальних різновидах текстів, закономірним є застосування односкладних речень.

Синтаксичні проблеми перекладу німецької науково-технічної літератури пов'язані насамперед із тяжінням німецького писемного літературного мовлення до стислості висловлювання та економії мовленнєвих зусиль. Таким чином утворюються еліптичні речення з вилученими членами речення, речення з неповною рамкою та без рамки, речення з винесеними членами за межі рамки, вилучаються не тільки службові, а й самостійні частини мови тощо. У німецькій мові особливо часто спостерігається скупчення службових слів та прийменників, розпізнати та перекласти які іноді досить нелегко, особливо у разі їх розміщення не за правилами граматики.

Коли після дієслів-присудків головного речення “sehen, hören, fühlen” сполучники “das, wie” можуть не вживатися, підмет підрядного речення при цьому може бути у знахідному відмінку, а дієслово представлено інфінітивом без “zu”, тоді у перекладі варто сформувати підрядне речення додатку, адже прямого відповідника німецької конструкції в українській мові не існує:

З метою економії в українській мові іноді вдається застосовувати конструкцію “прийменник + іменник”, наприклад:

Якщо порушується головне правило дієприкметникового звороту, коли дієприкметник стоїть на початку або у кінці речення, тоді відповідник цього дієприкметника в українському перекладі стоятиме якомога ближче до сполучника, з якого й починається підрядне речення, тобто займає друге або третє місце, і лише після нього розташовуються усі залежні слова.

У німецькій мові частіше, ніж в українській, можливе вилучення іменника. Складнощі під час перекладу пов'язані із правильним відновленням його за допомогою контексту. Під час розпізнавання іменник віднаходиться за допомогою артиклів, займенників, прикметників, роду та числа.

Якщо вилучено іменник, який мав би стояти у тексті без артиклів та граматичних означуваних слів, тобто фактично лише за наявності прикметника (дієприкметника, порядкового числівника) у відмінюваній формі, то під час перекладу він може відновлюватися за допомогою контексту або взагалі вилучатися, наприклад:

Am leichtesten geraten hängende Gegenstände bei Beben ins Pendeln, stehende verrutschen auf ihrer Unterlage und wenig standhafte fallen um [Attenborough D.]. Найшвидше під час землетрусів починають коливатися висячі предмети, стоячі - ковзають на тому місці, де вони розміщені, а нестійкі - перекидаються.

У цьому випадку показником вилученого іменника є лише відмінювана форма прикметника "standhafte" та дієприкметника "stehende".

Тема: Дискурс научно - технического общения (аграрный аспект), его классификация и особенности.

Цель преподавания учебной дисциплины «Аспектный перевод аграрной литературы» заключается в том, чтобы сформировать теоретические основы перевода текстов по аграрной тематике и навыки выполнения их адекватного перевода.

Основными задачами изучения дисциплины «Аспектный перевод аграрной литературы» являются:

- Ознакомление с жанрово - стилистическими особенностями текстов аграрной тематики;
- Преодолеть переводческие трудности, связанные с лингвальными факторами;
- Проанализировать трудности передачи прагматической специфики оригинала при переводе;
- Выработать у студентов умения выявлять структурные и тематические матричные составляющие текста аграрной тематики, подлежащих воспроизведению при переводе;
- Комментировать уместность переводческих трансформаций.

При переводе немецких научно - технических текстов на украинском языке возникают трудности, связанные со значительными расхождениями в строении обоих языков (О.Д. Огуй). Решающим при переводе является учет жанровых особенностей (Г.М. Стрелковский, Л. К. Латышев) и нахождения соответствий в целевой языке (Б. Герман, А.С. Троянская).

Мы рассмотрим грамматические трудности, с которыми чаще всего встречается переводчик научно - технической литературы, осуществим их подробное переводоведческий анализ и установим закономерности и особенности применения приемов передачи сложных грамматических явлений в немецко - украинском переводе.

Правила перевода

1. Наибольшие трудности перевода немецкого научно - технической литературы на украинском языке обусловлены влиянием немецкого разговорной речи на подъязык науки и техники, необходимостью передачи средств экономии в исходном тексте, различиями во времени и характере и стандартизацией характерных черт подъязыка науки и техники в немецком и украинском языках. Миграция элементов речи с разговорного стиля к научно-техническому берет свое начало в послевоенное время и значительно интенсифицировалась в последние пять лет, а взаимодействие указанных стилей украинского языка длится всего около пятнадцати. Последнее обусловлено тем, что нормы немецкой научно - технической подъязыка менее жесткими, чем нормы соответствующей украинской подъязыка.

2. Еллиптизация немецкой научно - технической подъязыка отличается от еллиптизации разговорной речи своей направленности и приемами передачи на украинском языке. Научно -технические эллипсы требуют конкретизации путем уточнения или компенсации в тексте перевода с целью предотвращения потери содержания и избежания неоднозначного толкования. Разговорный стиль позволяет вариативность и выбор более или менее удачного соответствия при переводе в то время, когда адекватность научно -технического соответствия, который должен быть переданной в переводе, четко регламентированной уже в тексте оригинала.

3. За изъятие существительного при повторах или уточнениях в немецком научно - техническом тексте возможны два приема перевода: а) сохранение структуры соединений немецкого языка и б) повторение существительного «прилагательное + существительное», «существительное + прилагательное». За изъятие существительного из состава именного сложного сказуемого немецкого предложения, в случае наличия при нем определение в склонений форме возможным становится перевод «является одним из...»

4. Если в немецком предложении нарушено правило грамматики, когда причастные обороты с Partizip I и Partizip II начинаются с группы сказуемого, а сам Partizip II замыкает оборот, и он расположен в его начале, что характерно для современной немецкой подъязыка науки и техники, то такой причастие переводится на украинский

язык существительным.

5. Если в главном и придаточном предложениях подлежащие одинаковые, то причинно - следственная связь может быть выражен обособленным причастным оборотом с изъятием союза и подлежащего, выраженного личным местоимением, а также путем замены сказуемого причастием или прилагательным, тогда перевод начинается с удаленного союза. Личное местоимение в роли заменителя подлежащего изымаемого в предложении оригинала стоит именно в придаточном предложении, а в украинском переводе - в главном.

6. При идентичности подлежащих в главном и придаточном предложениях немецкого языка, который может вводиться с помощью союзов «als, wenn, während, in dem, nach dem, kaum», придаточное предложение обстоятельства может передаваться на украинском языке в виде распространенного причастного оборота путем изъятия союза и подлежащего, выраженного личным местоимением и замены личного формы глагола причастием. В целях экономии в украинском переводе применяются конструкции «предлог + существительное» или «наречие + существительное».

При переводе необходимо учитывать вид материала, что переводится, потому что то, что является приемлемым для специального текста, является одновременно невозможным для научно - популярного.

Необходимо иметь в виду, что понятие научного текста по какой-либо отрасли науки или техники не является чем-то единым, а делится на несколько разновидностей. Общей чертой для всех этих разновидностей является наличие сроков, а отличной - морфологическое и синтаксическое оформление текста. С этой точки зрения следует различать текст общей энциклопедии, текст научно - технического справочника, текст учебника, который в значительной мере совпадает по стилю с текстом энциклопедии или справочника.

Рассматривая примеры комплексных трансформаций, нельзя не согласиться с В.И. Карабан в том, что разделение трудностей перевода на грамматические и лексические достаточно условный, потому что у каждой языке грамматическое тесно связано с лексическим, и способ передачи в переводе грамматических форм и конструкций нередко зависит от их лексического наполнения. Однако, конечно, существуют и общие закономерные соответствия грамматических форм и конструкций оригинала и перевода.

К грамматическим особенностям, влияющих на морфологически - категорийные трансформации при переводе научно - технических текстов, относятся следующие (Михайленко В.В., А.Д. Огуй) :

а) различия в строении языка как наборе определенных грамматических категорий и форм: немецкие артикли, например, как категория определенности/неопределенной, определяющие новизну информации, неизвестные украинскому языку;

б) разный объем содержания подобных конструкций;

в) отличные функциональные характеристики, например, различные формы единственного и множественного числа;

г) отличное частотное нагружки активного и пассивного состояния, действительного и речевого способов, инфинитивных конструкций и т.п.;

д) разнотипность выражение «формального» подлежащего и приложения «тап», «es», невозможных в структуре украинского предложения; (использование лексических средств для выражения грамматических категорий, когда при использовании немецкого плюсквамперфекта в украинском предложении появляются «ранее, перед тем, до того»;

е) отличная сочетаемость слов и т.д..

Главным **критерием**, отличающим один жанр научно - технической литературы от другого является функциональное назначение текста. Именно она и определяет отбор конкретных языковых средств для определенного вида текста. их преимущество или отсутствие является внешней характеристикой каждого конкретного жанра. Знание этих особенностей помогает переводчику при создании трансляту, поскольку ограничивает выбор соответствующих языковых средств.

К **отличительных черт** немецкоязычной научно - технической литературы относятся:

1) повышенная частотность употребления распространенного определения, пассивной конструкции, конструкций «sein + zu + Infinitiv» и «lassen + ich + Infinitiv» некоторых предлогов, указательных местоимений (в том числе и в роли заменителя существительного), генетива, практически полное исчезновение вопросительных, побудительных, неполных предложений, отсутствие повелительного наклонения, вторая лица и вежливой формы глаголов и соответствующих личных и притяжательных местоимений, еллиптизация придаточных предложений с целью достижения языковой экономии, повышенная частотность употребления некоторых грамматических категорий, например, винительного падежа, перфекта, сообщений с модальным глаголом *wollen*, предикативного определения типа «sehen, hören, fühlen + Infinitiv» и др.;

2) увеличение линейного размера некоторых синтаксических категорий (распространенного определения и группы существительного в целом, предикативного определения, предложений в целом). Такие изменения обусловлены как задачами стиля научной подязыка, так и письменным характером последнего. К качественным характеристикам немецкого языка науки и техники относятся: объединение и абстрагирования значений, например, сообщение с глаголом *wollen*, *sein u haben + zu + Infinitiv* т.п..

Здесь наблюдается частое употребление грамматических конструкций с пассивным значением, субстантивированных инфинитивов, отглагольных существительных, обозначающих процесс, прилагательных на - *lich*, - *isch*, - *ig*, - *bar*, числительных для названия величин измерения и связанное с этим употребление предлога *von* для обозначения принадлежности. Отбор также осуществлялся с учетом противопоставление двух тенденций в немецком научно - техническом речи :

1) поиск оптимального варианта выражения, удачно отвечает задачам формы изложения и содержания стиля научной речи;

2) стремление авторов текстов к достижению «красоты» и полного выявления стилевых признаков, разнообразия форм выражения благодаря привлечению грамматических синонимов и т.д..

Грамматические соответствия между языками с различными грамматическими строениями в большинстве случаев только функциональными и зависят от факторов, которые могут постоянно меняться. Но даже тогда, когда, например, найдена оптимальная структура предложения в переводе с учетом всех факторов, то возникает важная проблема выбора удачного порядка слов в предложении. При переводе на украинский язык это чаще стилистическая проблема, требующая тщательного рассмотрения как в стилистическом, так и в экстралингвистических планах.

Грамматические трансформации заключаются в преобразовании структуры предложения в процессе перевода в зависимости от норм языка перевода. Трансформация может быть полной или частичной в зависимости от того, меняется структура предложения полностью или частично. Если замене подлежат главные члены предложения, то происходит полная трансформация, если же только второстепенные, то - частичная. Кроме членов предложения могут изменяться и части речи. Синтаксические и морфологические трансформации могут происходить и одновременно.

Рассматривая **«Морфологические проблемы перевода немецкого научно - технической литературы»** рассматриваются особенности перевода некоторых немецких существительных множества; существительного, замененного указательным местоимением; Partizip II в причастных оборотах в научно - технических текстах; освещены трудности перевода причастного оборота в самостоятельном предложении с простым сказуемым, причастного оборота в самостоятельных предложениях с простым сказуемым в сложных временных формах, со сложным глагольным и составным именным сказуемым, причастного оборота в сложноподчиненных предложениях и инфинитивных оборотах, выяснено проблемы перевода прилагательных на - *lich*, - *isch*, - *ig*, - *bar* и особенности перевода

местоименных наречий *hierzu, hierbei, hierfuer, daher, dadurch, dabei*.

Значительные трудности при переводе немецких научно - технических текстов на украинском языке могут возникнуть при переводе многозначных грамматических форм и многозначных служебных слов. Для их адекватной передачи необходимо учитывать ряд факторов, которые помогают определить грамматическую функцию слова и правильно перевести его на украинский язык. Особенно это касается перевода таких слов, как «damit»(сочинительный союз, подрядный союз, местоименный наречие); «Als»(союз самостоятельный, часть ряда парных и сложных союзов, употребление после сравнительного степени прилагательных и наречий), местоимение «es»(личный, безличный, вводное слово); «Der»(артикль, относительное местоимение, указательное местоимение - заменитель); «Haben, sein»(самостоятельные глаголы, вспомогательные глаголы, глаголы с модальным значением) и т.д..

Если в немецком тексте говорится о **степени или виды определенного** физического состояния, то существительное, обозначающее это состояние, употребляется обычно во множественном числе. Переводчику важно выяснить, какие именно степени или разновидности имел в виду автор, и только после того начать переводить, ведь известно, что именно такие понятия передаются украинском языке с помощью существительных в единственном числе.

При переводе немецких причастных оборотов следует иметь в виду, что, как и обороты с Partizip I, обороты с Partizip II чаще всего начинаются с группы сказуемого, а сам Partizip II замыкает оборот, однако, возможно иногда и начальное расположение Partizip II.

Большей неоднозначностью отличается семантика дериватов на «-ig». Они образуются как от субстантивной основы, например: farbig illustrieren («иллюстрировать в цветах»), так и от именных словосочетаний, например: hochgradig diskriminierend – «сильно дискриминируя». Хотя прилагательные на «-ig» по своей семантике несколько отдаленные от образований на «-lich» и «-isch», для них также характерна тенденция употребления прилагательного в адвербиальной функции, что именно сейчас формируется в синтаксисе немецкого языка. При этом, именно здесь, в прилагательных, происходящих от словосочетаний, особенно заметна экономность прилагательного - наречия, который конденсирует в себе значение эквивалентного словосочетание (например: hochgradig = in hohem Grade» в значительной степени»), при переводе которых достаточно редко удается достичь языковой экономии, тогда как в прилагательных - наречиях на «-lich» и «-isch» сконденсированные словосочетание не эксплицированы, например, botanisch arbeiten - arbeiten als Botaniker «работать в области ботаники», die Daten tabellarisch geordnet zusammenstellen - in Form einer Tabelle «собирать данные в виде таблицы».

Для научной и технической литературы характерна ориентация на книжно-письменные элементы с преобладанием сложных (сложносочиненных и сложноподчиненных) предложений и почти полное отсутствие фразеологических единиц стиля устной речи. Для синтаксиса этой литературы характерна повноскладность предложений, и только в некоторых, более специальных разновидностях текстов, закономерным является применение односоставных предложений.

Синтаксические проблемы перевода немецкого научно - технической литературы связаны прежде всего с тяготением немецкого письменной литературной речи к краткости высказывания и экономии речевых усилий. Таким образом образуются эллиптические предложения с удаленными членами предложения, предложения с неполной рамкой и без рамки, предложения с вынесенными членами за пределы рамки, изымаются не только служебные, но и самостоятельные части речи и т.п.. В немецком языке особенно часто наблюдается скопление служебных слов и предлогов, распознать и перевести иногда нелегко, особенно в случае их размещения не по правилам грамматики.

Когда после глаголов - сказуемых главного предложения «sehen, hören, fühlen» союзы «das, wie» могут не использоваться, подлежащее придаточного предложения при этом может быть в винительном падеже, а глагол представлен инфинитивом без «zu», тогда в переводе

следует сформировать подчиненное предложения приложения, ведь прямого соответствия немецкой конструкции в украинском языке не существует :

В целях экономии в украинском языке иногда удается применять конструкцию «предлог + существительное», например :

Если нарушается главное правило причастного оборота, когда причастие стоит в начале или в конце предложения, тогда соответствие этого причастия в украинском переводе стоять как можно ближе к союзу, с которого и начинается придаточное предложение, то есть занимает второе или третье место, и только после него располагаются все зависимые слова.

В немецком языке чаще, чем в украинской, возможно изъятие существительного. Сложности при переводе связаны с правильным восстановлением его с помощью контекста. При распознавании существительное обретается с помощью артиклей, местоимений, прилагательных, рода и числа.

Если изъято существительное, который должен стоять в тексте без артиклей и грамматических означаемым слов, то есть фактически только при наличии прилагательного (причастия, порядкового числительного) в склонений форме, то при переводе он может восстанавливаться с помощью контекста или вообще удаляться, например :

Am leichtesten geraten hängende Gegenstände bei Beben ins Pendeln, stehende verrutschen auf ihrer Unterlage und wenig standhafte fallen um [Attenborough D.]. Скорее во время землетрясений начинают колебаться висющие предметы, стоячие - скользят на том месте, где они размещены, а неустойчивые - опрокидываются.

В этом случае показателем удаленного существительного является лишь склонений форма прилагательного «standhafte» и причастия «stehende».

Тема: Лінгвальні маркери аграрного дискурсу. Лексичні маркери. Граматичні структури. Стилiстичний аспект.

Слова - обмежувачі часу є сигналами в області часу. Вони підтримують зв'язок тексту з певним темпоральним відрізком. Термін «**маркер**» використовуватиметься у значенні «**розмежувач**» і «**ознака**». Під **маркерами** ми розуміємо лексичні одиниці, що містять темпоральний компонент, що підтримує асоціативний зв'язок у свідомості людини між конкретною подією в певному часовому відрізку і його сприйняттям надалі.. **Маркери епохи** - це слова, що позначають найважливіші поняття для конкретної епохи.

Маркери - це такі лексичні одиниці німецької мови, які є ознаками конкретної епохи і в своїй семантичній структурі містять темпоральний компонент, що дозволяє їм асоціюватися з певним часовим відрізком і обмежувати його на більш конкретні темпоральні ділянки.

Дискурс - це пов'язана послідовність речень або мовних актів. У такому розумінні він може трактуватися як близький поняттю текст.

Дискурсивні слова (далі - ДС) або дискурсивні маркери ми визначимо як спеціальні мовні елементи, які позначають структуру мови, ментальні процеси говоріння і контроль над ментальними процесами адресата.

I. Б., Дараган Ю. В. Бокал Паула) виділено ряд загальних функцій для ДМ:

- Забезпечення взаємозв'язку висловлювань або цілих частин тексту;- Заповнення вимушених в умовах спонтанної мови пауз;- Підтримання відносини з співрозмовником [Vocale P.].

У роботах, присвячених розгляду ДС у різних жанрах дискурсу на матеріалі німецької мови, виділяються специфічні для кожного жанру функції ДМ:

- Сигналізування про початок і кінець мовленнєвого ходу (ну, also);
- Посилення і пом'якшення висловленого (в принципі, vielleicht);
- Підкреслення згоди і незгоди між співрозмовниками (natürlich);
- Прохання реакції уваги з боку співрозмовника (guck mal, так?) [Vocale P.];
- Перебивання співрозмовника (aber, почекай);
- Передача слова співрозмовника (ja, nun) [Бабаєва Р.І.: 67].

Відомо, що одержувач інформації декодує, інтерпретує її. Іншими словами, мова йде про оцінку достовірності повідомляючого. Основним засобом вираження достовірності є модальні слова та частки. На матеріалі української мови виділений цілий ряд лексичних засобів вираження достовірності: дійсно, звичайно, очевидно, мабуть, явно, мабуть, можливе, може бути, нібито, і т.д. На занятті ми будемо розглядати їх аналоги на прикладі німецької мови wohl, natürlich, vielleicht, ja, sicherlich, wahrscheinlich. Проаналізовані ДС можна розділити на:

- а) високого;
- б) невисокого ступеня оцінки достовірності.

До ДС високого ступеня оцінки достовірності відносяться слова, які вживаються при підкресленні правдивості, істинності повідомляє і виконують функцію підтвердження.

ДМ **wirklich** висловлює марковану впевненість мовця у достовірності, посилює значення висловлювання

Sind die gekauften Lebensmittel wirklich unbedenklich? <...> (Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim 2. Deutschen Verbrauchertag 2009, Berlin, 12.05.2009).

ДМ wirklich маркує в даному прикладі не підтвердження дійсності, а її спростування, постановку її під сумнів. ДС sicherlich маркує дещо цілком визначене, те у чому автор впевнений. [Duden].

Sicherlich gründet Europa auch auf gemeinsamen geschichtlichen Erfahrungen und auf dem Willen, unsere Zukunft besser zu gestalten. (Rede von Bundeskanzlerin A. Merkel vor der Parlamentarischen Versammlung des Europarats, Strassburg, 15.04.2008).

К ДМ невисокого ступеня достовірності можемо віднести wohl u vielleicht. Використання ДМ знижує категоричність твердження.

Es gibt wohl keinen Menschen, der in seinem Leben nicht mit Fragen des Verbraucherschutzes in Berührung kommt. (Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim 2. Deutschen Verbrauchertag 2009, Berlin, 12.05.2009).

Невпевненість мовця в правдивості повідомлення маркують vielleicht и wahrscheinlich.

Erst wenn Wissen und Wertebewusstsein Zusammenkommen, erst dann ist der

Mensch fähig, verantwortungsbewusst zu handeln. Und das ist vielleicht das höchste Ziel von Bildung. ("Bildung für alle" - Berliner Rede von Bundespräsidenten Horst Köhler in der Kepler-Oberschule in Berlin-Neukölln. 21.09.2006).

Ступінь впевненості в достовірності повідомлення невисока. ДМ vielleicht маркує відсутність у мовця точної інформації про те, чи є це найважливішою метою освіти. Однак автор повідомлення вважає за потрібне висловити припущення як небезпідставне.

внутрішньомовний переклад - тлумачення словесних знаків за допомогою знаків тієї ж мови: діахронічний (історичний) переклад (переклад на сучасну мову історичного тексту, написаного мовою попередньої епохи);

- транспозиція (переклад тексту одного жанру чи функціонального стилю в інший жанр або функціональний стиль).

міжмовної переклад - перетворення повідомлення, вираженого засобами будь-якої однієї знакової системи, в повідомлення, виражене засобами іншої знакової системи:

- бінарний переклад (переклад з однієї природної мови на іншу);

- інтерсеміотический переклад (переклад з природної мови на штучний або навпаки);

- трансмутація (переклад з будь-якого штучного мови на іншу штучну мову).

за характером суб'єкту перекладацької діяльності і його відношенню до автора перекладного тексту;

традиційний (людський, ручний) переклад - переклад, що виконується людиною: переклад, виконаний або виконуваний перекладачем, які не є одночасно автором перекладного тексту;

- *авторський* (авто-) переклад (переклад, виконаний автором оригінального тексту);

- *авторизований переклад* (переклад оригінального тексту, апробований автором).

- *машинний* (автоматичний) переклад - переклад, виконаний або виконуваний комп'ютером; змішаний переклад - переклад з використанням значної частки традиційної (або машинної) переробки тексту,

за типом перекладацької сегментації і способом переробки перекладного матеріалу;

- *морфемний переклад* - переклад, що виконується на рівні окремих морфем без урахування їх структурних зв'язків;

- *послівний переклад* - переклад, що виконується на рівні окремих слів без урахування смислових, синтаксичних і стилістичних зв'язків між словами;

- *фразовий переклад* - переклад, що виконується на рівні окремих речень або фраз, що перекладаються послідовно одне за іншим;

- *Абзацно-фразовий переклад* - переклад, здійснюваний на рівні окремих речень або абзаців, що перекладаються послідовно одне за іншим; *цельнотекстний переклад* - переклад цілого тексту, без виділення в якості окремих одиниць перекладу окремих слів, речень або абзаців.

за формою презентації тексту перекладу і тексту оригіналу;

- *письмовий переклад* - переклад, виконаний у письмовій формі: *письмовий переклад* письмового тексту (переклад письмового тексту, виконаний у писемній формі);

- *письмовий переклад усного тексту* (переклад усного тексту, виконаний у писемній формі).

- *усний переклад* - переклад, виконаний в усній формі:

за характером відповідності тексту перекладу тексту оригіналу;

- *вільний переклад* (переклад, що відтворює основну інформацію оригіналу з можливими відхиленнями - додаваннями);
- *адекватний переклад* (переклад, що відповідає оригіналу і виражає ті ж комунікативні установки, що й оригінал);
- *точний* (правильний) переклад (переклад, що характеризується властивістю семантичної точності, тобто семантично повно і правильно передавальний план змісту оригіналу);
- *автентичний переклад* (переклад офіційного документа, що має однакову юридичну силу з оригіналом; згідно з міжнародним правом текст договору може бути вироблений і прийнятий на одній мові, але його автентичність встановлена на двох і більше мовами);
- *завірений переклад* (переклад, відповідність якого оригіналу підтверджується юридично).

за жанрово-стилістичним особливостям і жанрової приналежності перекладного матеріалу;

- *науково-технічний переклад* (переклад науково-технічних текстів та документації);
- *суспільно-політичний переклад* (переклад суспільно-політичних текстів); художній переклад (переклад художніх текстів);
- *військовий переклад* (переклад текстів з військової тематики); юридичний переклад (переклад текстів юридичного характеру);
- *побутової переклад* (переклад текстів розмовно-побутового характеру),

по повноті і типом передачі смислового змісту оригіналу;

- *повніш (суцільний) переклад* - переклад, що передає смисловий зміст оригіналу без пропусків і скорочень.
- *неповний переклад* - переклад, що передає смисловий зміст оригіналу з пропусками і скороченнями:
- скорочений переклад (переклад, що передає смисловий зміст тексту в згорнутому вигляді, тобто з скороченням);
- фрагментарний переклад (переклад не цілого тексту, а лише окремого уривка або уривків);
- аспектний переклад (переклад лише частини тексту відповідно до яких-небудь заданих ознакою відбору (аспектом));
- анотаційний переклад (переклад, в якому відображаються лише головна тема, предмет і призначення перекладного тексту);
- реферативний переклад (переклад, в якому містяться відносно докладні відомості, про реферованому документі - його призначення, тематиці, методах дослідження, отримані результати);

за основними функціями первинності тексту оригіналу; за типом адекватності

аспектний переклад (переклад лише частини тексту відповідно до яких-небудь заданих ознакою відбору (аспектом));

Стилістичний аспект перекладу необхідний перекладачеві, без нього, не могло і не може вийти красивого перекладу.

Вузькоспеціальна термінологія - найбільш представницький шар спеціальних термінів, які називають специфічні для медицини знання, реалії, поняття. Вузькоспеціальна термінологія відображає загальну специфіку праці, яка передбачає наявність таких складових, як самостійна сфера діяльності (медицина), об'єкт діяльності (хвороба), суб'єкт діяльності (пацієнт), засіб діяльності (медична техніка, інструменти) і продукт діяльності (стан здоров'я пацієнта). Пропонуємо класифікацію вузькоспеціальної медичної термінології:

- 1) терміни, що мають сферу діяльності, найменування проблем, вирішенням яких займається медицина;
- 2) терміни, що мають об'єкт діяльності;
- 3) терміни, що іменують суб'єкт діяльності;
- 4) терміни, що іменують засоби діяльності;
- 5) терміни, що іменують продукти діяльності, що охоплюють широке коло різного роду результатів діяльності.

Дана класифікація термінології необхідна для приведення вузькоспеціалізованої лексики до однаковості, єдиній системі. Що стосується граматичного аналізу медичних текстів, то найбільш часто в німецькій мові вживаються причастя в ролі визначення, складнопідрядні і складносурядні пропозиції, пасивний стан, особливо пасив стану, ступеня порівняння прикметників, дієслова з модальними значеннями, модальні конструкції *haben / sein + zu Infinitiv*.

Інформативний переклад є переклад текстів, основна функція яких полягає в повідомленні якихось відомостей, передачі інформації, при цьому опускається художньо-естетичний вплив на читача. До таких текстів відносяться всі медичні тексти наукового та ділового характеру.

Тема: Безеквівалентні лексичні одиниці. Терміни та термінологієми

Безеквівалентна лексика - це слова або словосполучення, які позначають предмети, явища, процеси, але на даному етапі розвитку мови не мають еквівалентів перекладу. Еквівалент - це постійна лексична відповідність, яка точно співпадає із значенням слова. У сучасній мовознавчій науці термін "безеквівалентна лексика" (далі БЛ) порівняно новий, і в його витлумаченні немає однаковості, а інколи й конкретності, що не сприяє визначенню БЛ як категорії лінгвістики. БЛ відображає національно-культурну своєрідність мови на лексичному рівні, називає такі поняття та явища у сфері певної культури, які не властиві іншим. БЛ наявна в кожній мові. Критеріями виокремлення такої лексики можуть бути: 1) семантичний (за яким враховується значення слів); 2) граматичний (показовий насамперед щодо одиниць, які мають певні формальні показники); 3) функціонально-стилістичний (БЛ може виконувати в тексті функції створення національного колориту, інтимізації тощо, у композиції поетичного тексту БЛ стає своєрідною смисловою домінантою (сильною позицією), впливає на зміст усього твору);

БЛ можна визначати за допомогою таких прийомів:

- 1) переклад (безеквівалентна як національно маркована лексика належить до групи, що не має відповідників у інших мовах);
- 2) експеримент (наприклад, під час проведення психолінгвістичного експерименту до поля слів-реакцій на певне слово-стимул потрапляють одиниці, що мають національно-культурні елементи значень).

Кількість БЛ у тексті залежить від авторського стилю, змісту самого твору, часу його створення та багатьох інших факторів. При визначенні явища безеквівалентності певної лексичної одиниці необхідно також зважати на своєрідність її вживання в поетичних творах. Національно-культурний компонент семантичної структури окремої безеквівалентної лексеми є невід'ємною складовою змісту цілого тексту, тому визначальним фактором є також її частотність. Слововживання у різних контекстах може свідчити про традиційність використання певної лексичної одиниці. При розгляді явища безеквівалентності мовознавці намагаються, як уже зазначалося, відмежувати його від інших, або, порівнюючи з поняттями "лакуна", "реалія", "фонова лексика", "екзотизм", "варваризм", "колорит", "національно маркована лексика", "етнографізм", "локалізм" та ін., дати визначення БЛ. Крім того, термін "безеквівалентна лексика" у різних мовознавчих працях використовувався неоднозначно. Відсутність однакової думки щодо класифікації національно маркованої лексики зумовлює виникнення широкого кола наявних у лінгвістичній практиці робочих термінів, що використовуються для номінації лексичних одиниць з культурним компонентом у семантиці. Цей факт викликає також певні ускладнення у правильному розумінні системи

лінгвістичного позначення БЛ. Специфіка об'єкта нашого дослідження, у ролі якого виступає БЛ, зумовлює потребу уточнення вищеназваних понять та з'ясування основних відмінностей між ними. При розмежуванні простежуються деякі розходження у розумінні цього ключового поняття, певна неоднорідність у поглядах мовознавців щодо його трактування.

Безеквівалентна одиниця - одиниця, наявна в одній мові і відсутня в іншому також називається "лакун". При зіставленні лексики декількох мов можна виявити прогалини, білі плями в семантиці однієї з мов. Ці прогалини називаються лексичними лакунами і з'являються в результаті відсутності еквівалента у вигляді слова слову іншої мови. Тільки з допомогою порівняння, за допомогою контрастивного дослідження можна виявити лакуни. Всі лакуни можна компенсувати вільними і тимчасовими словосполученнями.

Саме завдяки БЛ як одному з вагомих показників національно-мовної своєрідності етнічної спільноти спостерігаємо не тільки відмінності в називанні фрагментів дійсності, а й особливості культури взагалі, умови життя носіїв тієї чи іншої мови. У зв'язку з цим постають питання, зокрема, як упізнати БЛ та які групи безеквівалентних одиниць можна виділити в лексичному складі мови.

Термін – це слово, або усталене словосполучення що має одне значення і позначає наукове або спеціальне поняття. Терміни поділяють на загальнонаукові й вузькотермінологічні. Терміни мають точне, конкретне значення й тому позбавлені суб'єктивно-оціночних відтінків, Діловому стилю притаманна термінологія, яка утворюється із активної лексики (діловодство); запозичується з інших мов (бланк, бюджет); утворюється за допомогою власних слів та частин іншомовних або із запозичених складників (фотокамера) тощо.

В основному значення термінів зафіксовані у державних стандартах, спеціальних словниках, довідниках. Тому терміни повинні вживатися у зафіксованому значенні.

Всі терміни характеризуються системністю, однозначністю, стилістичною нейтральністю (відсутністю образності).

Термінологізм (лат. Terminus — Термінологізми у давньоримській міфології божество меж і кордонів), або терміном, за визначенням І. Білодіда, «називається слово або слово-сполучення, що вживається для точного вираження поняття з якої-небудь галузі знання — науки, техніки, суспільно-політичного життя, мистецтва тощо. Наприклад: молекула, електрон, протон, синус, вітамін, рецептор, блюмінг, віза, монізм, фонема, графема, кліше, література, сульфідін, квінтет, гама, додаткова вартість, питома вага...». Термін ще можна назвати офіційним, тобто таким, що має статус книжного, професіоналізмом. На відміну від останнього, терміни тяжіють до нейтральності, тобто беземоційності свого значення. Емоційно-експресивний ефект від введення до тексту твору термінологічних слів найчастіше пов'язаний з більшою або меншою екзотичністю їхнього звучання для вуха пересічного читача або з контрастом, який виникає між ними та узвичаєними словами, що їх оточують.

Тема: Словотвірні та семантичні неологізми

Ступінь сприйняття наукової інформації на заняттях з іноземної мови у вузах сільськогосподарської спеціалізації визначається знанням спеціальних термінів, оскільки саме вони складають її основу, будь то навчальний посібник, наукова стаття або текст за фахом на іноземній мові. Вивчення неологізмів в іноземній мові у сфері сільського господарства є однією з важливих тем навчального процесу, покликаних полегшити численні труднощі, пов'язані з неточним розумінням іноземних термінів та їх неправильним вживанням.

Розвиток сільського господарства відбивається в появі численних нових термінологічних одиниць, що визначають відносини і зміни як всередині самого сільського господарства, так і між суміжними дисциплінами. Створення нових слів у термінології

здійснюється, насамперед, як відображення в мові потреб професійної групи у вираженні нових понять, що постійно виникають у результаті наукових і технічних розробок.

Сучасні тексти аграрної тематики також наповнені неологізмами, які не так давно з'явилися в англійській мові, інколи вони навіть відсутні в словниках. Джерелом термінологічних неологізмів є сучасні наукові статті в журналах, використання Інтернет - ресурсів та професійно орієнтовані тексти.

Величезний приплив нових слів та необхідність їх опису зумовили створення особливої галузі лексикології - неології - науки про неологізми. Існує багато визначень неологізму. Наведемо, наприклад, визначення В.Г. Гака, який вважає, що одиницею еволюції мови є зміна номінації, тобто співвідношення між означуваним і що означає. На думку В.Г. Гака, можливі чотири елементарних зміни у процесі номінації:

1. Використання даного знака для позначення нового об'єкта;
2. Введення нового знака для позначення об'єкта, вже наявного в мові;
3. Введення нового знака з новим означуванням і
4. Невживання знака у зв'язку з дезактуалізацією обозначаємого.

Яке слово слід вважати неологізмом? Аналіз неологізмів показує, що поповнення словника сільськогосподарської термінології відбувається наступними шляхами:

- 1) морфологічним в результаті аффіксального перетворення;
- 2) семантичним в результаті переосмислення наявного значення слова;
- 3) шляхом складання;
- 4) шляхом аббревіації;
- 5) запозичення.

Основним джерелом неологізмів - термінів є деривація, тобто ЛЄ, похідні від кореня за допомогою суффіксації і префіксації. Наприклад, в англійській мові:

Похідні з суфіксом- er : Downer, Fertilizer, Linters.

Похідні з суфіксом- ion : Channelization, Chemigation, Fertigation, Irradiation, Eutrophication.

Похідні з суфіксом- ant : Chemosterilant, Desiccant, Fumigant.

Похідні з суфіксами - ing, - ty : Fungibility, Backgrounding, Blending.

Неологізми, як правило, виникають на базі існуючої мовної традиції, використовуючи наявні вже в мові словотворчі засоби. В англійському науковому тексті терміни- неологізми виражені, головним чином, іменниками, дієсловами, віддієслівним формами, прикметниками, рідше прислівниками.

Класифікація термінів - неологізмів за формальною структурі є досить дробовою. Насамперед, виділяються терміни- слова. Вони, в свою чергу, поділяються на кореневі, запозичення з інших мов (brasco, bulgur) і штучно створені, придумані слова.

Поява нового слова, однак, диктується і прагматичними потребами. Відправник повідомлення вибирає з готівкового лексичного репертуару те, що найкращим чином відображає його думки і почуття. Якщо в лексиконі відправника такого слова немає, він видозмінює стару і створює нову лексичну одиницю. Нові лексичні одиниці створюються в процесі мовлення як здійснення мовцем певного комунікативного наміру, а не як одиниці, заздалегідь плановані мовцем для розширення і поповнення лексики мови. Вчений прагне до створення і вживання найбільш комунікативно виправданих і доступних читачеві нових термінів, прагнучи висловити свою думку більш точно. Актуальні, знову з'явилися, наукові поняття негайно супроводжуються новою лексикою. З цим пов'язано широке вживання термінів - неологізмів сільського господарства у соціальному житті.

Для здобуття «законного» статусу неологізм повинен пройти стадії соціалізації (закріплення в суспільстві) і лексикалізації (закріплення в мові). При цьому процес лексикалізації передбачає як наявність навичок використання неологізму, так і виявлення умов і протипоказань для його вживання в різних контекстах. Пройшовши всі стадії аналізу і затвердження, лексична одиниця певного структурного типу реєструється в словнику неологізмів англійської мови. Мова не може існувати без постійного руху, розвитку, адже в

ній безперервно відбуваються процеси поповнення новими словами та значеннями. В періоди соціальних та історичних катаклізмів з'являється велика кількість неологізмів, відбувається переосмислення вже наявних лексичних одиниць, деякі групи слів відходять у пасивний запас. На даному етапі німецька мова, як і багато інших мов, переживають так званий «неологічний бум».

У німецьку лексикологію термін «неологізм» прийшов із французької мови у другій половині 18-го століття. Це слово саме по собі було новоутворенням, при цьому йшлося про неокласичний спосіб словотвору – запозичення, адже сам термін складається із грецьких слів *neos* «новий» і *logos* «слово».

До цього часу не існує єдиного трактування терміна «неологізм». За визначенням німецької дослідниці Х. Бусман неологізмом є новоутворений вислів (слово чи словосполучення), який сприймається як новий щонайменше певною частиною мовного суспільства, і який позначає нові явища у галузі техніки і промисловості, нові концепції в сфері науки, політики або культури. У формальному сенсі розрізняють: а) утворення нових висловів на основі вже наявних морфологічних засобів і конструктивних правил; б) розширення значень; в) запозичення з інших мов; г) складні слова з метафоричними складовими. Згідно з цим тлумаченням неологізм – лексичний знак, засвоєний у мовному середовищі і лексикографічно зареєстрований як неологізм. Для позначення нових лексичних одиниць зазвичай користуються терміном **«неологізм»**:

- Неологізм - вираз, який називає нові у свідомості людини природні і суспільні явища;
- Грец., Нове, в більшості випадків штучне утворення;
- Неологізм - мовне новоутворення;
- Неологізм - є нове слово (стійке сполучення слів), що відповідає потребам спілкування, нове за значенням і за формою (або тільки позначенням, або тільки по формі), створене за словотворчим законодавчою мови або запозичене з іншої мови і сприймається носіями цієї мови в якості нового протягом деякого часу;

Неологізм володіє самостійністю вживання тобто не залежить від певного контексту; є загальноприйнятим.

Неологізми - це слова, функціонуючі в мові недавно, їх поява фіксується носіями мови на підставі передумов мовного та культурного досвіду. Неологізми - символи часу. Вони пов'язані з певним періодом розвитку суспільства. Кожен неологізм проходить такі стадії :

- виникнення - сприйняття загальномовний лексикою
- прийняття мовною нормою

лексико -графічна інтеграція в лексику мови [Kinne 1997 : 330 1, Поняття «Неологізм» володіє процесуально - динамічною природою. Пройшовши всі вище перераховані стадії, колишній неологізм перестає бути таким (він вже знаходиться в історично відносній залежності. Особлива увага приділяється класифікаціям неологізмів. WDG під редакція Р. Клаппенбах і В. Штайніца Г 1961-1977] чітко розрізняє три типи неологізмів у німецькій мові:

- Слова, що вперше з'явилися в німецькій мові протягом останніх 25 років, так звані *Neuwörter* [- власне неологізми, або - неологізми першого порядку - терміни С.В. Розен]. Це лексика нова і за формою і за значенням.

Неологізми - новоутворення можна вважати неологізмами другого порядку, так як вони формуються в самій німецькою мовою з елементів, які вже раніше використались для найменування інших об'єктів:

- der Flachbildschirm* - плоский екран комп'ютера, телевізора,
- die Digitalkamera* - цифрова камера,
- die Biotechnologie*- Біотехнологія,
- das Bezahlfernsehen* - платне телебачення

Новизна цієї лексики часто дуже відносна. Іноді дані новоутворення відносяться взагалі до неологізмів третього порядку, а в другий виділяють *Neuprägungen*, що містять

новий, раніше невідомий структурний елемент.

До лексичних інновацій третього порядку багато лінгвістів відносять також

- *семантичні неологізми - Neubedeutungen:*

die Adresse набуває два нових Лз -адреса електронної пошти, -адреса веб - сторінки в Інтернеті. У німецькій лексикології прийнято виділяти наступні види неологізмів:

- Новоутворення, запозичення, нове слово;
- Нове слово;
- Нове значення / нова семема;
- Оказінально вживані слова; загально вживані слова;
- Номінативний, семантичний, наївний або примітивний, проєктивний, експресивний, авторський.

Беручи до уваги семантику і співвіднесеність з концептом, серед зовнішніх неологізмів - транспозитів (ЗНТ) виділяються наступні види ЛО:

- *Редуційні (з звуженої семантикою),*
 - *Стабільні (зберегли свою),*
 - *Неосемантизми :*
- 1) ЛО, запозичені до досліджуваного періоду або в даний період;
 - 2) ЛО, які в результаті транспозиції змінюють своє значення.

По відношенню між членами композитів виділяють 5 типів: модифікативний (термін Є.І. Радченко), *метафоричний, локальний, фінальний і синтаксичний* і 7 типів внутрішніх неологізмів (ВН): *модифікативний, підсилювальний, метафоричний, інструментальний, локальний, тимпоральний і фінальний.*

Виділяють три основні типи зовнішніх похідних неологізмів - транспозитов:

1 Похідні ВНТ з суфіксом- er

2 Похідні ВНТ з суфіксами - ing, - y (- ie), - let

3 Похідні ВНТ із префіксами extra -, hyper -, inter -, intra -, super -Суфікс- er в мові-джерелі є найпродуктивнішим зі всіх суфіксів іменників.

Суфікс- ing використовується в мові- джерелі для утворення віддієслівних іменників, що позначають назву або результат дій. Суффікси - y (- ie), - let надають ЛО зменшувальне значення.

Окрему групу становлять нові найменування, утворені з допомогою префіксів extra-, hyper-, inter-, intra-, super-, це префіксальні деривати, утворені в мові-джерелі від іменіменників за схемою префікс + іменник - (Pr + Sb): der

Компоненти означальних складних слів пов'язані між собою підпорядкуванням: перший компонент визначає другий. Другий компонент (основне слово) визначає приналежність всього з'єднання до певного класу слів, а також характер його граматичних категорій і форм. Обидва компоненти значимі в лексичному плані.

Наприклад: *Dampf abnehmen (відбір пари), Betriebsdaten (експлуатаційні дані, характеристики), Schreibtisch (письмовий стіл), wasserblau, dunkelrot.* Існує **ускладнений вид означальних композитів** - багаточленні композити. Слово даного типу складається з двох частин: визначника і основного слова, але одна із цих частин є в свою чергу складним словом : Hauptbahnhof (головний вокзал), der Einwegsgleichrichter (однотактний перетворювач), die Verschleißfestigkeit (зносостійкість), Haushaltskonferenz, Eisenbahnmagnet.

Словотвір дієслова відрізняється у багатьох відношеннях від словотворення іменника і прикметника. Існує питання про те, що слід розуміти під дієслівним словоскладанням, який є спірним і невирішеним як у закордонній, так і вітчизняній лінгвістичній літературі. Під дієслівним словоскладанням слід розуміти з'єднання в одну лексичну одиницю дієслова із знаменною частиною мови (kennzeichnen маркувати, позначати).. Перекладаючи наукові твори, доводиться уникати застосування цих виразних засобів, щоб не порушити основного принципу науково-технічної мови-точності і ясності викладу думки. Це призводить до того, що науково-технічний текст здається кілька сухуватим, позбавленим елементів емоційного забарвлення.

Іменники-неологізми є найпродуктивнішою групою всієї лексичної системи певної мови у структурно-семантичному та словотвірному аспектах.

Х. Рьомер і Б. Матцке відобразили поділ німецьких іменників-неологізмів. Автори розрізняють прості (кореневі), складні і похідні іменники. У свою чергу складні іменники розділені на дві групи: 1) за структурно-генетичним типом; 2) за типом синтаксично-семантичних зв'язків між компонентами. У класифікації за першим принципом виділено три класи складних іменників: а) повноскладові сполучення (*Gutverdiener* «особа, котра добре заробляє», *Onlinehändler* «дилер інтернет-мережі», *Direktbroker* «прямий посередник», *Wagnisfinanzier* «фінансист ризикованого підприємства»; *Vizekanzlerin* «жінка-віцеканцлер»); б) неповноскладові сполучення (*Abzugsgegner* «противник капітуляції», *Bärenexperte* «біржовий експерт», *Bundeskanzlerin* «федеральний канцлер», *Friedensaktivist* «борець за мир», *Frauenversther* «дамський утідник», *Todespilot* «пілот-смертник», *Religionsgelehrte* «вчений релігії»); в) зсуви.

Щодо похідних слів серед неологізмів, на основі класифікації, запропонованої І. Н. Сусловим і П. І. Фроловою, неологізми поділяються: 1) кореневі слова; 2) слова безафіксального словоутворення; 3) префіксального; 4) суфіксального; 5) префіксально-суфіксального; 6) основ з напівпрефіксами; 7) основ з напівсуфіксами; 8) модель означального словотвору.

Існують різні **класифікації неологізмів** та відповідно різні способи перекладу. В перекладацькій практиці, в тих випадках, коли відсутній еквівалент перекладу, при передачі неологізму з німецької мови на українську використовують ряд прийомів: транслітерація, транскрибування, калькування, описовий переклад і пряме включення.

1. Передача неологізмів за допомогою перекладацької транслітерації та транскрипції. Спосіб транслітерації заключається у тому, що за допомогою українських букв передаються букви, з яких складається німецьке слово. Спосіб транскрипції в перекладі заключається в передачі українськими літерами не орфографічні форми, а звучання - німецького слова. Наприклад: *der Kandidat* - кандидат.

2. Переклад неологізмів за допомогою калькування заключається в заміні складових частин, морфем чи слів (у випадку стійких словосполучень) одиниці оригіналу їх лексичними відповідниками в мові перекладу, наприклад: *der Ministerrat* - рада міністрів, *der Verkaufsleiter* - менеджер з продажу, *die Wahltechnologie* - виборча технологія, *die zentrale Wahlleitung* - центральна виборча комісія, *die Recall-Kampagne* - гучна передвиборча кампанія

3. Переклад неологізмів за допомогою напівкальки: *die Ganztagsarbeit* - робота на повний робочий день, *die Wahlkampfhilfe* - підтримка у передвиборчій боротьбі, *der Power-Wahlkampf* - ефективна передвиборча боротьба; *der Pole-Position-Politiker* - провідний політик

4. Описовий переклад використовується у випадку якщо перекладач не може передати неологізм за допомогою раніше висвітлених прийомів. Найчастіше це трапляється тоді, коли поняття, явище, предмет, який називає неологізм відсутній в мові перекладу. Наприклад, *die Jugendweihe* - урочистий акт, який знаменує визнання громадянської зрілості молоді та прийом її в колектив свідомих членів суспільства, *das Wahlspiel* - гра, що нагадує процес голосування, коли вже вказано, за кого потрібно голосувати.

Der Alarmist - j-n, der in übertriebener Weise vor sich abzeichnenden Fehlentwicklung, Gefahren in der Gesellschaft warnt - той, хто поширює незадоволення в суспільстві.

Die Armutsfalle - ergebende, nahezu ausweglose durch Armut geprägte Situation - безвихідна ситуація, яка пов'язана з бідністю.

Die Arschkarte gezogen haben, die Arschkarte haben - der Benachteiligte sein, in einer ungünstigen Position sein - зазнавати збитків, знаходитися у поганій ситуації.

Das Banking - das Erledigen von Bankgeschäften insbesondere per Computer oder Telefon - здійснення грошових операцій через комп'ютер чи телефон

Der Billigjob - niedrig bezahlter, in der Regel sozialversicherungsfreier Job, vor allem im Dienstleistungsbereich - робота, що низько оплачується.

Отже, нові найменування та значення у лексикології називають терміном «лексичні інновації». Однак деякі з них являють собою лексичні «однорідки», okazіоналізми, під якими розуміють слова та вирази, створені автором для термінових, моментальних потреб комунікації, для більш точного та образного висловлення його думки.

Тема: Лексико-граматична характеристика термінів аграрної тематики з німецької мови

Єдиним лексико - граматичним засобом, який виражає науково-технічні поняття про предмети, якості в термінології є іменники. Деякі лінгвісти говорять про відсутність в термінологічних словниках дієслів, прикметників, прислівників, займенників. Але дослідження конкретної терміносистеми свідчить про наявність в ній і інших частин мови.

Основними найчисленнішими одиницями є іменники, що обумовлено їх значенням предметності. Іменники, дієслова, прикметники, прислівники та дієприкметники складають фонд термінології тваринництва. Основним ядром аграрної термінології, є повнозначні слова-іменники.

Неможливо вивчити лексику загальнолітературної мови тільки за словниками і неможливо також вивчати термінологію ізольовано. 4

Деякі спеціалісти вважають, що категорія іменника з її широкими семантичними можливостями спроможна вичерпати основний склад термінологічних найменувань. Цієї точки зору, наприклад, дотримується О.С. Ахманова: “Дуже важливим питанням є питання про те, до яких частин мови належать або повинні належати лінгвістичні терміни: чи обмежується термінологія даної області знань іменниками, чи в неї також входять прикметники, дієслова та інші частини мови. Відповідаючи на це питання, необхідно перш за все звернути увагу на те, що в європейських мовах система іменників настільки розвинута, є настільки необмежені можливості утворення віддієслівних та абстрактних іменників, утворених від основ прикметників, що основний склад термінологічного списку для цих мов цілком може бути вичерпаним іменниками”.

Питання про функціонування дієслова як терміна здебільшого складніше у порівнянні з іменником. Необхідно аналізувати термін-дієслово не сам по собі, а на фоні системи термінів як мікросистеми мови. Чи відповідають дієслова тим вимогам, які повинні характеризувати термін як одиницю системи і які визначають його функції, іншими словами, вимогам стійкості, однозначності та точності.

Всередині термінологічної системи, визначає О. Ман, існують дві протилежні складові частини або два елементи, які взаємо-виключають і одночасно доповнюють одне одного: елемент статичний - імена, та елемент динамічний - дієслова. Взаємопроникнення елементів реалізується у похідних від дієслів іменниках, які мають ознаки обох елементів.

Якщо ми говоримо про ім'я як про термін, то чи можемо ми в тому ж ракурсі розглядати дієслово, беручи до уваги їх деякі семантичні відношення. Засоби мовного вираження підтверджують це: якщо слово *die Besamung* - запліднення - термін у терміносистемі тваринництва, то і дієслово *besamen* - запліднювати, також термін, бо це теж вираження дійсності, але на іншому рівні - на рівні руху, динаміки, процесу. Це особливо помітно проявляється при функціонуванні термінів у конкретних реалізаціях. Термін існує не тільки в системі термінів даної області, але й у тексті, де його роль виконують слова, які належать до різних частин мови. Необхідно знайти відповідні класифікаційні критерії для дієслів-термінів і вказати відношення, які детермінують, тобто причинно обумовлюють дієслово у термінологічній системі. Термінами, на думку О. Мана, можна вважати дієслова, які однозначно іменують поняття даної науки, не викликаючи ніяких асоціацій з іншими прошарками словникового складу, а є в даній дисципліні автономним.

Для розуміння семантичного змісту дієслова важливе значення має морфологічна деривація. Дієслово, утворене від імені-терміна, буде мати значимість терміна (*entkörnen* -

die Enthornung, kören - die Körung). Термінологічна значимість дієслова стала засобом вираження значення субстантиву.

Термінами можна вважати такі дієслова, які мають паралелі в інших лексичних прошарках, але іменують важливе основне поняття науки, називають основні процеси даної науки:

aufziehen - вирощувати, розводити; belegen - злучати; merzen - бракувати (тварин); umzuchten - розводити тварин. }

Складніше визначитись із дієсловами, які мають семантичну паралель у побутовому словниковому складі, а в науковій області вони вживаються в переносному значенні.

За основу положення, згідно з яким дієслово може бути введене до термінології як граматична категорія, частина мови, О. Ман бере системні відношення частин мови. Якщо нам відомі прикметники як терміни, то ми можемо припустити, що терміном буде і дієслово, яке означає процес, що проходить у спеціальній галузі, або який здійснюється з терміном-ім'ям (об'єднуючою категорією є похідне від дієслова ім'я).

Із семантичних відносин найважливішими для дієслова О. Ман вважає синонімічні та антонімічні відносини. Синонімія в термінології не має такого значення, як в інших мікросистемах. У синонімічні відношення вступають слова як з рідної мови (в нашому випадку німецької), так і „чужі“ термінологічні словосполучення.

Думку про непридатність прикметників для ролі термінів на тій підставі, що вони в мові не вживаються абсолютивно, неможливо вважати переконливою, бо вказана відмінність не є ознакою прикметника в термінології.

Таким чином. ми хочемо довести, що в мові тваринництва можливе вільне застосування в ролі термінів і дієслів (поряд з однокореневими похідними від дієслів іменниками), і прикметників, і прислівників, якщо вони означають спеціальні поняття і відповідають всім іншим вимогам термінологічних найменувань. Але, безперечно, що перше місце у термінотворенні тваринництва німецької мови, як і в інших мовах і науках, займає іменник.

Як вже відзначалось, у термінології тваринництва існують вільні термінологічні словосполучення, де обидва компоненти - терміни. Необхідно підкреслити, що прикметник у даному випадку може висловлювати самостійне спеціальне поняття і виступає як терміноелемент (іншими словами, складова частина цілого).

У лінгвістичній літературі термін “спосіб номінації” тлумачиться або як прийом реалізації номінативних принципів, або як спосіб створення назв.

I. Найчисленніша група в термінології тваринництва - це терміни-слова. До **непохідної** групи належать: *die Brunst* — охота; *das Fleisch* - м'ясо; *die Milch* — молоко; *die Geburt* - пологи; *die Herde* - гурт, отара; *kören* - відбирати племінних тварин; *die Mast* - відгодівля; *das Merzen* - бракування, вибракування; *die Rasse* - порода; *der Samen* - сперма; *das Tier* - тварина; *das Heu* - сіно; *das Vieh* - худоба; *das Ferkel* - порося; *der Keim* - зародок; *der Boden* - ґрунт; *das Schwein* - свиня; *die Kuh* - корова; *das Kalb* - теля.

Похідні терміни. Похідне слово є найменшою комплексною одиницею словотвірної системи, найменшим “синтагматичним цілим”, якому притаманні синтетичність форм, повторюваність знаків, багатоаспектність мотивації, різноманітність формальних засобів і словотвірних структур. Похідними “у буквальному значенні слова є афіксальні утворення, складні слова, аббревіатури, конвертовані одиниці..., всі інші види вторинних словотвірних конструкцій”. Через те в межах окресленого структурного типу термінів слід розрізняти похідні прості, похідні складні (у тому числі аббревіатури) слова-терміни: *tierisch* - тваринний, *der Master* - відгодовник.

Абревіатури. Одним із розповсюджених шляхів розвитку структури термінів, у першу чергу багатослівних, є процес їх скорочення. У тваринництві та суміжних з ним галузях функціонує велика кількість термінів-аббревіатур.. Сприйняття терміна як складника певної терміносистеми має відбуватися не інтуїтивно, а логічно. Але абревіатура далеко не завжди зберігає необхідні для терміна властивості, зокрема емоційну сторону терміна.

Скорочені слова, як правило, не мають права претендувати на загальне вживання, вони можуть задовольнятися лише роллю технічних термінів і залишатися в користуванні фахівців.

II. Терміни - словосполучення. Близько 23 % від загальної кількості тваринницьких термінів становлять складні найменування (окремо оформлені). Основним типом неоднослівних (“аналітичних”) номінацій є словосполучення. Відносно активне вживання саме такої структури при творенні назв у тваринництві, на нашу думку, пояснюється потребою точності визначення номіната, оскільки термін-словосполучення досить повно передає приналежність до певного класифікаційного роду, відображає родо-видові співвідношення понять.

Словосполучення - це складне найменування. Воно несе ту ж номінативну функцію, що й слово. Як еквіваленту слова, йому притаманні певні ознаки, які ми знаходимо у тваринницьких назвах- словосполученнях: стійкість, досить висока повторюваність у тексті, наявність однослівного, нерозчленованого відповідника або можливість стягнення

Ми визначаємо наступні групи словосполучень:

а) несталі терміносполучення, де кожний із компонентів - термін: *die hochgezüchtete Rasse* - заводська порода; *das abgesetzte Tier* - тварина, відлучена від матері; *das gemerzte Tier* - вибракувана тварина; *das laktierende Tier* - тварина, яка дає молоко; *das reinrassige Tier* — чистопородна тварина; *das saugende Tier* - тварина, яка ссе молоко; *das unfruchtbare Tier* - стерильна самиця; *die altmelkende Kuh* - стародійна корова; *die frischmelkende Kuh* - щойно видоїна корова; *die gelte Kuh* - ялова корова; *die trächtige Kuh* - тільна корова; *die trockenstehende Kuh* - сухостійна корова; *die unfruchtbare Kuh* - ялова корова.

б) так звані зв’язані словосполучення, в яких компоненти, взяті ізольовано, можуть бути і не термінами: *die stille Brunst* - *тиха охота*, *der leichte Zug* — *легка тяга*, *der schwere Zug* - *важка тяга*.

III. Група символів-слів - це особливий комбінований структурний тип термінологічної номінації, до складу якої поруч зі словесними знаками входять символи. Питання про термінологічний статус слово-символів залишається відкритим. В.П. Даниленко вважає їх особливим комбінованим структурним типом термінологічної номінації, до складу якого входять символи. На основі цієї формальної ознаки термін “символо-слово” поєднує різні за структурою і функціями одиниці.

Символи вважають немовними засобами вираження спеціальних понять. “Найсуттєвішою особливістю позамовних засобів є їх абсолютна умовність, штучна прийнятність і свідомо закріпленість” [54, с.8]. До символів відносять цифри, графічні знаки, спеціальні математичні позначення.

Тема: Граматична характеристика текстів аграрної тематики

Говорячи про лексико-граматичні особливості перекладу текстів

аграрної тематики необхідно пам’ятати про перекладацькі трансформації. Залежно від характеру перетворень перекладацькі трансформації поділяються на лексичні, граматичні і лексико-граматичні. При цьому лексичні трансформації описують формальні та змістові відношення між словами та словосполученнями в оригіналі і перекладі. Граматичні трансформації описують граматичні зміни (при побудові пропозицій) при перекладі з мови оригіналу. Лексико-граматичні трансформації на увазі як зміна лексики, так і зміни на рівні структури пропозицій.

Тексти аграрної тематики характеризуються тим, що в них знання предмету є більш важливим, ніж знання мови, яке, в свою чергу, насамперед має поширюватися на знання спеціальних термінів. Зазначені лексико-граматичні особливості науково-технічних матеріалів безпосередньо впливають на комунікативний характер таких матеріалів, який повинен бути відтворений при перекладі

Звичайно, «не існує якої-небудь «науково-технічної граматики». В науково-технічній мові використовуються ті ж самі синтаксичні структури і морфологічні форми, як і в інших функціональних стилях. Проте ряд граматичних явищ наголошується в даному стилі частіше,

ніж в інших, деякі явища, навпаки, зустрічаються в ньому порівняно рідко, інші.

В німецьких фахових текстах значно частіше, ніж в українських, вживаються форми пасивного стану та не особові форми дієслів, дієприкметникові звороти й специфічні синтаксичні конструкції. В українській мові відсутні неозначений та означений артиклі, що вживаються в англійській мові не тільки як певні означення, а й сигналізують про особливості розподілу інформації у німецькому реченні- використовуються лише з характерним лексичним «наповненням».

Переважно іменний характер науково-технічного стилю був помічений ще Г.О. Винокуром. Кажучи про роль дієслів в науково-технічній термінології, Г.О.Вінокур підкреслив, що «дієслівність, як граматична категорія, в технічній термінології виступає не у формі самих дієслів, які не можуть бути виразниками логічного суб'єкта, а у формі відвернутих іменників, що зберігають значення дії, але поєднуючи його із значенням абстрактної суб'єктивності».

Однією з граматичних особливостей науково-технічних текстів є використання численних атрибутивних груп, які у великій кількості використовуються в науково - технічних матеріалах. Атрибути супроводжують слова. Їх завдання - охарактеризувати, обмежити, конкретизувати зміст визначуваних слів. Часто подібна характеристика необов'язкова, але доповнює картину, яка описується. Всі атрибутивні конструкції мають загальну синтаксичну особливість - вони ніколи не відносяться до присудка. Тому сьогодні більшість дослідників визнають атрибут за "частину члена речення" Відносно синтаксичної структури англійські тексти науково-технічного змісту відрізняються своєю конструктивною складністю. Вони багаті на прислівники, інфінітиви звороти. Головним змістовним компонентом науково-технічних текстів є когнітивна інформація. Вона складає суть плану змісту. План вислову науково-технічних текстів включає як вербальні, так і невербальні знакові системи (схеми, графіки, малюнки і ілюстрації).

Мовні засоби зв'язані між собою не випадковими відносинами, вони підкоряються певним закономірностям. Сукупність взаємодіючих мовних засобів утворює своєрідну систему - граматично-лексичне поле. У науково- технічних текстах виявляється їх переважне використання та задоволення потреб даної сфери спілкування.

Відмінності в порядку слів у мовах часто вимагають перебудови пропозиції при перекладі. У більшості випадків невідповідність граматичного складу проявляється саме у побудові речень. У багатьох випадках зміна структури пропозиції викликається лексичними, а не граматичними причинами, оскільки рішення перекладацької задачі залежить від вдалого вибору форми слова, його граматичної категорії.

Граматичні відповідності між мовами різних систем в переважній більшості випадків можуть бути тільки функціональними, залежать від ряду змінних факторів. Але навіть коли знайдена оптимальна структура пропозиції в перекладі з урахуванням усіх факторів, то виникає важливе питання про вибір найкращого порядку слів, точніше, порядку розташування членів речення. Граматична форма і синтаксична конструкція не мисляться в процесі перекладу як щось самостійне, у відриві від їх лексичного наповнення.

«Досягнення перекладацької еквівалентності, всупереч розбіжностям у формальних і семантичних системах двох мов, що вимагає від перекладача насамперед уміння справити численні і якісно різноманітні міжмовні перетворення - так звані перекладацькі трансформації - з тим, щоб текст перекладу з максимально можливою повнотою передавав всю інформацію, укладену в вихідному тексті, при суворому дотриманні норм переводить мови» (Бархударов, 2008:187). Трансформація може бути повною або частковою залежно від того, чи змінюється структура речення повністю або частково. Зазвичай, коли замінюються головні члени речення, відбувається повна трансформація, якщо ж замінюються лише другорядні - часткова. Крім заміни членів речення, можуть замінюватися і частини мови. Найчастіше це відбувається одночасно.

Тема: Грамматическая характеристика текстов аграрной тематики

Говоря о лексико-грамматических особенностях перевода текстов аграрной тематики необходимо помнить о переводческих трансформациях. В зависимости от характера преобразований переводческие трансформации делятся на лексические, грамматические и лексико-грамматические. При этом лексические трансформации описывают формальные и содержательные отношения между словами и словосочетаниями в оригинале и переводе. Грамматические трансформации описывают грамматические изменения (при построении предложений) при переводе с языка оригинала. Лексико-грамматические трансформации в виду как изменения лексики, так и изменения на уровне структуры предложений.

Тексты аграрной тематики характеризуются тем, что в них знания предмета является более важным, чем знание языка, которое, в свою очередь, прежде всего должно распространяться на знание специальных терминов. Указанные лексико-грамматические особенности научно-технических материалов непосредственно влияют на коммуникативный характер таких материалов, который должен быть воспроизведен при переводе. Конечно, «не существует какой-либо «научно-технической грамматики». В научно-технической языке используются те же синтаксические структуры и морфологические формы, как и в других функциональных стилях. Однако ряд грамматических явлений отмечается в данном стиле чаще, чем в других, некоторые явления, наоборот, встречаются в нем сравнительно редко, другие.

В немецких профессиональных текстах значительно чаще, чем в украинских, употребляются формы пассивного состояния и безличные формы глаголов, причастные обороты и специфические синтаксические конструкции. В русском языке отсутствуют неопределенный и определенный артикли, употребляемые в английском языке не только как определенные обозначения, но и сигнализируют об особенностях распределения информации в английском предложении - используются только с характерным лексическим «наполнением».

Преимущественно именной характер научно-технического стиля был замечен еще Г.А. Винокуром. Говоря о роли глаголов в научно-технической терминологии, Г.О. Винокур подчеркнул, что «Глагольность, как грамматическая категория, в технической терминологии выступает не в форме самых глаголов, которые не могут быть выразителями логического субъекта, а в форме существительных, сохраняющие значение действия, но сочетая его со значением абстрактной субъективности».

Одной из грамматических особенностей научно-технических текстов является использование многочисленных атрибутивных групп, которые в большом количестве используются в научно - технических материалах. Атрибуты сопровождают слова. Их задача - охарактеризовать, ограничить, конкретизировать содержание определяемых слов. Часто подобная характеристика необязательна, но дополняет картину, которая описывается. Все атрибутивные конструкции имеют общую синтаксическую особенность - они никогда не относятся к сказуемому. Поэтому сегодня большинство исследователей признают атрибут за "часть члена предложения". Относительно синтаксической структуры английские тексты научно-технического содержания отличаются своей конструктивной сложностью. Они богаты наречиями, инфинитивы и герундиальні обороты, а также некоторые другие чист. Главным содержательным компонентом научно-технических текстов когнитивная информация. Она составляет суть плана содержания. План выражения научно-технических текстов включает как вербальные, так и невербальные знаковые системы (схемы, графики, рисунки и иллюстрации).

Языковые средства связаны между собой не случайными связями, они подчиняются определенным закономерностям. Совокупность взаимодействующих языковых средств образует своеобразную систему - грамматически-лексическое поле. В научно - технических текстах оказывается их преимущественное использование и удовлетворение потребностей данной сферы общения.

Различия в порядке слов в языках часто требуют перестройки предложения при

переводе. В большинстве случаев несоответствие грамматического состава проявляется именно в построении предложений. Во многих случаях изменение структуры предложения вызывается лексическими, а не грамматическими причинами, поскольку решение переводческой задачи зависит от удачного выбора формы слова, его грамматическую категорию. Грамматические соответствия между языками разных систем в большинстве случаев могут быть только функциональными, зависят от ряда переменных факторов. Но даже когда найдена оптимальная структура предложения в переводе с учетом всех факторов, то возникает важный вопрос о выборе наилучшего порядка слов, точнее, порядка расположения членов предложения. Грамматическая форма и синтаксическая конструкция не мыслятся в процессе перевода как нечто самостоятельное, в отрыве от их лексического наполнения.

«Достижения переводческой эквивалентности, вопреки различиям в формальных и семантических системах двух языков, что требует от переводчика прежде всего умение произвести многочисленные и качественно разнообразные межъязыковые преобразования - так называемые переводческие трансформации - с тем, чтобы текст перевода с максимально возможной полнотой передавал всю информацию, заключенную в исходном тексте, при строгом соблюдении норм переводит языка» (Бархударов, 2008:187). Трансформация может быть полной или частичной зависимости от того, изменяется структура предложения полностью или частично. Обычно, когда заменяются главные члены предложения, происходит полная трансформация, если же заменяются лишь второстепенные - частичная. Кроме замен членов предложения, могут заменяться и части речи. Чаще всего это происходит одновременно.

Тема: Стилiстичний аспект перекладу текстiв аграрної тематики

Останніми роками в умовах науково-технічної революції у зв'язку з підвищенням ролі науково-технічного перекладу відбувається осмислення багатьох його проблем, в тому числі стилістики науково-технічних текстів.

До теперішнього часу є досить багато літератури з питань стилістики науково-технічного тексту. Вже в перших працях, що з'явилися в 30-і роки минулого сторіччя, вчені приділяють велику увагу питанням мови і стилю науково-технічних текстів взагалі.

Теоретичне осмислення стилістики науково-технічних текстів, а саме текстів аграрного профілю, набуває особливого значення у зв'язку з необхідністю всебічного вивчення мови науки і техніки на сучасному етапі науково-технічного прогресу. Тому сьогодні постає завдання детально розглянути стилістику текстів аграрної тематики. Актуальність дослідження наукового тексту аграрного профілю обумовлене новими задачами, що виникають в умовах сучасної науково-технічної революції перед прикладним і науковим мовознавством (реферування наукової статті, стандартизація термінології, створення термінологічних словників за спеціалізацією, науково-технічний переклад та ін.). В основі рішення комплексу даних задач, пов'язаних з вивченням мови науки, лежить багатоаспектний аналіз наукового тексту аграрного профілю. Оскільки тексти аграрного профілю відносяться до науково-технічного функціонального стилю, розглянемо основні характеристики стилістики науково-технічних текстів. Стилiстична організація тексту асоціюється, перш за все, з терміном, незалежно від жанрової класифікації тексту; інші особливості знаходяться у тіні терміну, проте гарно відомі спеціалістам, хоча кожен автор розуміє і визначає таку конфігурацію по-своєму.

Термін - це слово або словосполучення, яке позначає те або інше поняття з якої-небудь, спеціальної області наукового знання або практичної діяльності. Терміни спеціально призначені для передачі когнітивної інформації. Вони включаються в системні відносини з іншими термінами і прагнуть однозначності (моносемності) в даній області знання або діяльності. Терміни характеризуються стилістичною нейтральністю і не залежать від контексту конфігурацію по-своєму.

Зрозуміло, в науково-технічних матеріалах використовується зовсім не тільки термінологічна і спеціальна лексика. В них зустрічається велике число загальновживаних слів, що вживаються в будь-яких функціональних стилях. В науково-технічну лексику приходять елементи розмовної мови, жаргонізми або терміноїди, які функціонують в обмежених сферах техніки і технології. Їх можна також віднести до нової науково-технічної лексики. Професійний сленг, зокрема в галузях промисловості і народного господарства, функціонує як спонтанно створені слова усередині конкретної підмови для назви нових понять, процесів і речей. Вони, як правило, короткі і виразні, позбавлені негативних понять і вживаються обмеженим громадянством. Найвдаліші з них з часом закріплюються в терміносистемі і одержують загальне визнання в даній сфері, а деякі переходять в інші сфери і в спільну мову. В науково-технічних текстах дуже висока концентрація когнітивної інформації. Зокрема, вона досягається за рахунок використання скорочень. Вони можуть бути загальновідомими для даної області знань, але зустрічаються також скорочення, утворювані спеціально для даного тексту. В наукових текстах аграрного профілю досить поширена «інтернаціональна лексика, що включає слова, які мають як наслідок взаємовпливів або випадкових збігів, зовнішньо схожу форму і деякі однакові значення у різних мовах.

Відбір лексики в стилі наукової прози підкоряється одному із основних завдань: адекватно донести до читача описуване явище в розмаїтті ознак, що характеризують це явище. Для науково-технічних матеріалів англійської мови, а саме текстів аграрної тематики, характерним є перевага простих речень, які, складають в середньому більше половини загального числа речень в тексті. В той же час число складних речень порівняно невелике.

Необхідно відзначити, що при всій своїй стилістичній віддаленості від живої розмовної мови, багатой різноманітними виразними засобами, науково-технічний текст все ж таки включає багату кількість більш менш нейтральних за забарвленням фразеологічних поєднань технічного характеру.

Завдання науково-технічної літератури - ясно і точно довести певну інформацію до читачів. Це досягається логічно обґрунтованим викладом фактичного матеріалу, без вживання емоційно забарвлених слів, виразів і граматичних конструкцій.

Особливостями науково-технічного стилю є його інформативність (змістовність), логічність (чітка послідовність, чіткий зв'язок між основною ідеєю і деталями), точність і об'єктивність, а також ясність і зрозумілість. Окремі тексти, що належать до даного стилю, можуть володіти вказаними рисами більшою чи меншою мірою.

Проте є переконання, що науковий текст - це не тільки окремий стиль, з добре описаним набором властивостей (об'єктивність, точність ясність та ін.), але в першу чергу особливим чином організований виклад, головну роль в якому грає його автор - суб'єкт знання і пізнання.

Отже, науковий стиль текстів аграрного профілю призначений для повідомлення точних відомостей з конкретної галузі сільського господарства і для закріплення процесу пізнання. Дана функціонально-стильова різновидність літературної мови обслуговує галузь науки, сферу техніки і виробництва, а тому реалізується в монографіях, наукових статтях, дисертаціях, рефератах, тезах, наукових доповідях, патентах, учбовій і науково-технічній літературі, повідомленнях з наукових тем та інше. Саме цією обставиною і визначається характер особливостей наукового стилю в текстах аграрної тематики.